

Nr 325.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till grunder för krigstidsunderstöd under ecklesiastikåret 1919—1920 åt dels kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat samt vissa extra ordinarie präster, dels ock innehavare av prästerliga emeritlöner; given Stockholms slott den 11 mars 1919.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att *dels* godkänna de av departementschefen i statsrådsprotokollet förordade allmänna grunderna för beviljande av krigstidsunderstöd under ecklesiastikåret 1919—1920 till de prästmän, som finnas onöförmälda i lagen den 30 augusti 1918 angående krigstidsunderstöd åt präster i nyreglerade pastorat samt åt vissa extra ordinarie prästmän och innehavare av prästerliga emeritlöner;

dels ock medgiva Kungl. Maj:t rätt att, därest det procenttal, varefter statstjänstemännens krigstidstillägg må beräknas, under år 1919 blir föremål för sänkning, förordna, att det till prästerna utgående understödet skall undergå skälig minskning.

De till ärendet hörande handlingarna skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

Värner Rydén.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 11
mars 1919.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Departementschefen, statsrådet Rydén anförde härefter:

I 5 § av lagen den 30 augusti 1918 angående krigstidsunderstöd åt präster i nyreglerade pastorat samt åt vissa extra ordinarie präster och innehavare av prästerliga emeritilöner stadgas, att kyrkofonden ej må för något år i vidsträcktare mån tagas i anspråk för gäldande av krigstidsunderstöd, som i lagen avses, än som motsvarar fondens återstående överskott för närmast föregående kalenderår, sedan samtliga fonden eljest åliggande utgifter blivit bestridda.

I sammanhang med utfärdandet av sagda lag har Kungl. Maj:t anbefallt kyrkofondskommittén att med iakttagande av berörda föreskrift till Kungl. Maj:t inkomma med utredning och förslag i fråga om tilldelande för ecklesiastikåret 1919—1920 av krigstidsunderstöd åt de i samma lag omförmälda prästmännen.

Med anledning härav har kyrkofondskommittén verkställt en omfattande undersökning i ämnet, vars resultat kommittén framlagt i ett den 6 mars 1919

Krigstids-
understöd
under eckle-
siastikåret
1919—1920
åt dels
kyrkoherdar
och kommi-
nistrar i ny-
reglerade
pastorat
samt vissa
extra ordina-
rie präster,
dels ock
innehavare
av präster-
liga emeriti-
löner.

avgivet betänkande, vilket jag anser mig böra i dess helhet föredraga inför Kungl. Maj:t.

Sedan statsrådet härefter uppläst kyrkofondskommitténs omförmälda såsom bilaga till detta protokoll fogade betänkande, fortsatte han:

Vad nu först angår frågan om prästerskapets behov av krigstidsunderstöd även för ecklesiastikåret 1919—1920 anser jag i likhet med kyrkofondskommittén, att någon tvekan icke kan råda därom, att ett dylikt behov kommer att göra sig gällande. I detta hänseende torde det vara tillräckligt att hänvisa till det förhållandet, att dyrtidsökningen enligt socialstyrelsens beräkning uppgick vid senaste årsskiftet till icke mindre än 167 procent. Även om dyrtiden nu synes hava nått sin kulmen, lär man icke kunna hysa någon förhoppning om att prisförhållandena under det närmaste året skola återgå till ett läge, som mera avsevärt närmar sig det före kriget normala.

Då det därefter gäller att överväga frågan om måttet av det krigstidsunderstöd, som för instundande ecklesiastikår bör tillkomma prästerskapet, måste man enligt min mening taga särskild hänsyn såväl till den omständigheten, att ett stort antal präster fått sig tillförsäkrad rätten att från förutvarande ecklesiastika bostadsboställen mot måttlig ersättning bekomma vissa naturaprestationer och tjänstbarheter, som ock till det förhållandet, att flertalet prästmän äro bosatta å landsbygden och härigenom, åtminstone som regel betraktat, hava bättre tillgång till de viktigaste livsförnödenheterna och även i övrigt lättare att motstå dyrtidens tryck än invånarna i städer eller andra tätbebyggda sambällen. Den av kyrkofondskommittén verkställda utredningen rörande prästernas naturaförmåner och tjänstbarheter har givit vid handen, att det måste anses så gott som omöjligt att verkställa en matematisk uppskattning av den lättnad i dyrtidstrycket, som genom nämnda förmåner beredes prästerskapet, ävensom att angiva något medeltal härutinnan för samtliga befattningshavare eller för olika grupper av sådana. Enligt min mening talar emellertid, såsom även av kommittén framhållits, den gjorda undersökningen för att nedsättningen i prästernas krigstidsunderstöd i förhållande till det, som tillkommer statstjänstemännen, icke bör sträckas allt för långt, och jag ansluter mig därför till kommitténs uppfattning, att det icke finnes anledning att vid bestämmandet av prästernas krigstidsunderstöd för ecklesiastikåret 1919—1920 frångå den proportion mellan krigstidsunderstödet för å ena sidan prästerna och å den andra statstjänstemännen, vilken förut tillämpats.

Av skäl, som kyrkofondskommittén andragit, anser jag icke lämpligt att med hänsyn till rätten att åtnjuta krigstidsunderstöd indela prästerna i olika grupper allt eftersom de tillhöra eller icke tillhöra den kategori av prästmän, som är boende i stad eller stadsliknande samhälle och ej åtnjuter naturaförmåner eller tjänstbarheter från utarrenderat boställe.

Vid bestämmandet av understödets storlek har kyrkofondskommittén utgått från de dyrtidsbidrag, vilka för år 1919 föreslagits för statstjänstemännen av de särskilda sakkunniga, som varit tillkallade inom finansdepartementet. Kommittén har därefter med iakttagande av den proportion, som rått mellan prästernas krigstidsunderstöd för innevarande ecklesiastikår och det statstjänarna jämlikt 1918 års lagtima riksdags beslut tillkommande dyrtidsbidraget, beräknat storleken av det understöd, som bör utgå till prästerskapet för ecklesiastikåret 1919—1920.

Kommittén föreslår, att krigstidsunderstödet till *i tjänst varande prästmän* måtte utgå i form av *dels* procentuellt tillägg, utgörande 60 procent av avlöningsförmånerna, *dels ock* dagtillägg med 1 krona för dag, *dels stulligen* krigstidshjälp. Sistnämnda understöd skulle utgå med belopp, motsvarande summan av de bidrag, vilka under år 1918 såsom krigstidshjälp utgått till statens befattningshavare jämlikt beslut av samma års lagtima och urtima riksdagar. Sammanlagda beloppet krigstidstillägg och krigstidshjälp skulle icke få överstiga 11 kronor 65 öre för dag.

Beträffande *innehavarna av prästerliga emeritilöner* anser kommittén, att de böra erhålla *dels* procentuellt krigstidstillägg, utgörande $66\frac{2}{3}$ procent av emeritilönen, *dels ock* därutöver dagtillägg med 1 krona för dag. Då de nuvarande prästerliga emeriti, vilka alla äro extra ordinarie prästmän, uppbära en emeritilön av 1,500 kronor var, samt vid sådant förhållande de föreskrifter angående absolut och relativt maximum för tillägget, vilka meddelats i fråga om statens pensionärer, sakna praktisk betydelse beträffande emeriti, skulle följaktligen enligt kommitténs mening krigstidstillägget till emeritus komma att utgå med 1,365 kronor.

Den omfattning, som krigstidsunderstödet skulle erhålla enligt de av kommittén sålunda föreslagna grunderna, synes mig tillförsäkra prästerskapet gottgörelse för dyrtidstrycket i den utsträckning, som kan anses skälig med hänsyn till det krigstidsbidrag, statens befattningshavare kunna påräkna, och möjlig med hänsyn till kyrkofondens förmåga att även för framtiden fullgöra fonden åliggande skyldigheter. Jag tillstyrker därför kommitténs förslag allenast med den jämkning, att krigstidstillägget till innehavare av prästerliga emeritilöner torde böra utgå efter samma grunder, som kunna komma att gälla för statens f. d. befattningshavare, varigenom möjlighet hålles öppen för dess utgående efter glidande skala.

I detta sammanhang anser jag mig böra fästa uppmärksamheten på en omständighet, som även berörts i kyrkofondskommitténs betänkande, nämligen de stora svårigheter, som möta vid beräkning såväl av totalkostnaden för ett till prästerna utgående krigstidsunderstöd som särskilt av kostnadsbeloppets fördelning mellan pastoraten och kyrkofonden. Äro dessa svårigheter mycket betydande redan med ett system vid fixa tilläggsbelopp, så bliva de praktiskt taget oöverkomliga vid ett system med glidande skala. Då man ju icke kan släppa efter på kravet på någorlunda tillförlitliga beräkningar i nämnda hänseenden, lär man således, vad angår krigstidsunderstöd till andra präster är emeriti, vara hänvisad uteslutande till det förstnämnda systemet.

Såsom framgår av den av kyrkofondskommittén lämnade redogörelsen för de åtgärder, som hittills vidtagits i syfte att bereda krigstidsunderstöd åt prästerskapet, hava prästerna av särskild anledning icke erhållit något extra krigstidsunderstöd för senare hälften av ecklesiastikåret 1918—1919, men har jag förklarat mig ärna, i ändamål att hålla dem skadeslösa härför, föreslå, att det krigstidsunderstöd, som kunde komma att beviljas för ecklesiastikåret 1919—1920, skulle bestämmas till sådant belopp, att det innefattade även skälig ersättning för det uteblivna extra understödet.

För vinnande av sagda resultat bör enligt kyrkofondskommitténs mening det procentuella tillägget till de i tjänst varande prästmännen förhöjas med ett belopp, motsvarande 15 procent å avlöningsförmånerna, daglillägget med 25 öre och maximibeloppet för sammanlagda understödet med 2 kronor 35 öre för dag. Krigstidshjälpen bör ökas med de belopp, vilka skulle hava utgått såsom extra krigstidsbjudning. För emeriti bör krigstidstillägget ökas med 350 kronor.

Den av kyrkofondskommittén sålunda föreslagna förhöjningen i understödets storlek synes mig bereda prästerskapet den gottgörelse för det uteblivna extra krigstidsunderstödet för senare hälften av innevarande ecklesiastikår, som jag i mitt av kommittén återopade uttalande avsett. Kommitténs förslag torde därför böra läggas till grund för beräkning av krigstidsunderstödet storlek.

I fråga om de grupper av befattningshavare, vilka böra erhålla krigstidsunderstöd, har jag intet att erinra mot kyrkofondskommitténs förslag.

Då det gäller att bestämma, vilka prästmän, som böra komma i åtnjutande av *förhöjt* krigstidsunderstöd, måste, såsom kommittén anmärkt, det förhållandet, att förhöjningen skall hänföra sig till understödet för ecklesiastikåret 1919—1920, givetvis medföra vissa svårigheter. Det synes mig emellertid, som om den av kommittén föreslagna lösningen av spørsmålet skulle vara i stort sett tillfredsställande.

Mot de synpunkter, som av kyrkofondskommittén gjorts gällande i fråga om *dels* de löneförmåner, å vilka procentuellt tillägg bör beräknas, *dels* rätten att uppbära dagtillägg och krigstidshjälp, *dels ock* grunderna för understödets utgående vid förening av tjänster ävensom vid tjänstledighet, synas mig några vägande invändningar icke kunna göras.

Då det av kyrkofondskommittén insamlade materialet för beräkning av storleken av de till prästerskapet i nyreglerade pastorat utgående avlöningsförmånerna samt av de för bestridande av sagda utgiftsbelopp disponibla prästerliga avlöningstillgångarna ävensom för bedömande av kyrkofondens ekonomiska bärkraft lärers vara det fullständigaste och mest tillförlitliga, som för närvarande står att erhålla, torde de av kommittén i nämnda hänseenden gjorda beräkningarna, ehuru de, såsom av kommittén kraftigt frambållits, i vissa delar äro mycket approximativa, likväl vara av beskaffenhet att kunna läggas till grund för Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut i ärendet.

Vad särskilt beträffar spörsmålet, huruvida det i 5 § av lagen om krigstidsunderstöd den 30 augusti 1918 stadgade villkoret kan anses uppfyllt, synes kommitténs utredning bereda full visshet därom, att det i berörda paragraf avsedda överskottsbeloppet är fullt tillräckligt, för att understöd skall kunna beviljas enligt de av kommittén föreslagna grunderna.

Jag har i det föregående tillstyrkt, att krigstidsunderstöden till nu ifrågasvarande grupper av präster, med eventuellt undantag för innehavare av emeritilöner, skola utgå med fixa belopp och icke efter glidande skala. Då något beslut ännu icke blivit fattat angående grunderna för de krigstidsbidrag, som för innevarande kalenderår böra tillkomma statens befattningshavare, måste man emellertid räkna med den eventualiteten, att dessa bidrag, på grund av inträffat avsevärt prisfall, kunna komma att utgå efter ett lägre procenttal under den senare delen av året än under den förra. Vid sådant förhållande torde möjlighet böra beredas att under loppet av instundande ecklesiastikår vidtaga nödiga jämkningar i det prästerna tilldelade krigstidsunderstödet. Detta torde lämpligen kunna ske på sådant sätt, att riksdagen medger Kungl. Maj:ts rätt att, därest det procenttal, varefter statstjänstemännens krigstidstillägg må beräknas, under året blir föremål för sänkning, förordna, att det till prästerna utgående understödet skall undergå skäligen minskning. Med hänsyn till det sätt, varpå krigstidsunderstödet till de ordinarie prästerliga befattningshavarna och de ständiga adjunkterna bestrides, är det förordat med betydande svårigheter från redovisnings- och kontrollsynpunkt att under löpande ecklesiastikår alltför ofta vidtaga ändringar i understödets storlek. Det torde därför knappast böra ifrågakomma att mer än en gång under ecklesia-

stikåret, lämpligen då från och med den 1 november 1919, eller möjligen kvartalsvis företaga dylik ändring.

Enär kyrkofondskommitténs förslag avgivits först den 6 mars 1919, har tiden icke medgivit infordrande av utlåtande i ämnet från kammarkollegium och statskontoret. Då förslaget bygger på i allt väsentligt samma grunder, som kommit till uttryck i förenämnda kungörelser den 30 augusti 1918, synes sådant utlåtande i frågans nuvarande läge icke vara med nödvändighet påkallat. Innan kungörelser angående krigstidsunderstöd åt ifrågakvarande präster för ecklesiastikåret 1919—1920 av Kungl. Maj:t utfärdas, torde emellertid yttrande över de i sådant avseende av kommittén uppgjorda förslagen böra infordras från nämnda ämbetsverk.

På grund av vad jag sålunda anført får jag hemställa, det Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen att

dels godkänna de av mig i det föregående förordade allmänna grunderna för beviljande av krigstidsunderstöd under ecklesiastikåret 1919—1920 till de prästmän, som finnas omförmälda i lagen den 30 augusti 1918 angående krigstidsunderstöd åt präster i nyreglerade pastorat samt åt vissa extra ordinarie prästmän och innehavare av prästerliga emeritilöner;

dels ock medgiva Kungl. Maj:t rätt att, därest det procenttal, varefter statstjänstemännens krigstidstillägg må beräknas, under år 1919 blir föremål för sänkning, förordna, att det till prästerna utgående understödet skall undergå skälig minskning.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan tacktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Hemming Gadd.

KYRKOFONDSKOMMITTÉN

V

BETÄNKANDE ANGÅENDE
KRIGSTIDSUNDERSTÖD UNDER ECKLESIASTIKÅRET
1919—1920 ÅT ORDINARIE PRÄSTER I NYREGLERADE
PASTORAT M. FL. PRÄSTMÄN.

Till KONUNGEN.

Genom nådigt beslut den 30 augusti 1918 har Eders Kungl. Maj:t, i sammanhang med utfärdandet samma dag av lag angående krigstidsunderstöd åt präster i nyreglerade pastorat samt åt vissa extra ordinarie präster och

innehavare av prästerliga emeritilöner, anbefallt kyrkofondskommittén att med iakttagande av föreskrifterna i 5 § av sagda lag inkomma med utredning och förslag i fråga om tilldelande för ecklesiastikåret 1919—1920 av krigstidsunderstöd åt de i samma lag omförmälda prästmännen.

Med anledning härav får kommittén i underdånighet anföra följande.

Hittills vidtagna åtgärder i syfte att bereda krigstidsunderstöd åt prästerskapet.

Efter det fråga uppstått att bereda prästerskapet i nyreglerade pastorat krigstidsunderstöd, varav de i likhet med stats tjänstemännen ansågos vara i behov, avgav kyrkofondskommittén enligt Eders Kungl. Maj:ts uppdrag förslag i ämnet den 17 december 1917. Sedan detta förslag granskats av i ecklesiastikdepartementet tillkallade sakkunniga, framlades proposition i ämnet till 1918 års lagtima riksdag (nr 286), vilken i huvudsak bifölls av riksdagen. Sedan även kyrkomötet biträtt riksdagens beslut, utfärdades genom nyss omförmälda lag bestämmelser i ämnet, vilka innehålla i huvudsak följande.

Lagen den 30 augusti 1918 angående krigstidsunderstöd åt präster i nyreglerade pastorat m. fl. prästmän.

I lagens 1 § stadgas, att till kyrkoherdar och komministrar, för vilka lönerreglering enligt lagen om reglering av prästerskapets avlöning den 9 december 1910 trätt i tillämpning, samt till extra ordinarie präster, med avseende å vilkas löneförhöjningar föreskrifterna i 12, 13 och 14 §§ samt 25 § första stycket samma lag skola lända till efterrättelse (d. v. s. ständiga adjunkter och adjunkter i egentlig bemärkelse) må jämlikt av Konung, riksdag och kyrkomöte beslutade grunder samt enligt av Konungen utfärdade närmare bestämmelser utgå krigstidstillägg och krigstidshjälp för ecklesiastik-åren 1917—1918 och 1918—1919. Samma lags 2 § stadgar, att för tiden efter ecklesiastik-året 1918—1919 må, där Konungen i enlighet med grunder, som av Konungen och riksdagen beslutas, förordnar om tilldelande av krigstidstillägg och krigstidshjälp eller annat därmed jämförligt understöd åt befattningshavare i statens tjänst, i den mån hinder ej möter av vad i lagens 5 § finnes stadgat, jämlikt av Konungen och riksdagen beslutade grunder och enligt av Konungen utfärdade närmare bestämmelser utgå krigstidsunderstöd, efter ecklesiastikår räknat, till de i 1 § omförmälda prästerna. Vidare förordnas i lagens 3 §, att innehavare av prästerlig emeritilön äger jämlikt för ecklesiastikåret 1918—1919 av Konung, riksdag och kyrkomöte och för tiden därefter av Konungen och riksdagen fattade beslut samt enligt de närmare bestämmelser, Konungen meddelar, uppbara krigstidstillägg, ävensom att i fråga om sådant krigstidstillägg de grunder, som äro eller varda fastställda för krigstidstillägg eller annat dylikt understöd åt f. d. befattningshavare i statens tjänst, skola äga motsvarande tillämpning.

Angående sättet för gäldandet av det sålunda utgående krigstidsunderstödet föreskrives i 4 §, att dylikt understöd åt kyrkoherdar och komministrar samt s. k. ständiga adjunkter skall för varje pastorat, såvitt angår dess prästerskap, bestridas, i den mån sådant erfordras, medelst församlingsavgifter och övriga till prästerskapet anslagna avlöningstillgångar, på sätt och i den ordning 11 § första mom. samt 19 och 20 §§ lagen om reglering av prästerskapets avlöning stadga. Har för bestrid-

dande av, jämte avlöning, krigstidsunderstöd åt nu nämnda präster såsom församlingsavgifter inom ett pastorat utdebiterats sammanlagt större belopp än som motsvarar 6 öre för varje helt eller påbörjat 10-tal kronor av pastoratets hela inkomstbelopp, skall ersättning av kyrkofondens medel beredas pastoratet för det överskjutande beloppet. Krigstidsunderstöd åt adjunkter i egentlig bemärkelse ävensom åt innehavare av prästerlig emeritilön skall i sin helhet gäldas ur kyrkofonden.

I lagens 5 § meddelas den bestämmelsen, att kyrkofonden ej får för något år i vidsträcktare mån tagas i anspråk för gäldande av krigstidsunderstöd än som motsvarar fondens återstående överskott för närmast föregående kalenderår, sedan samtliga fonden eljest åliggande utgifter blivit bestridda.

Slutligen stadgas i 6 §, att de närmare föreskrifter, som erfordras för lagens tillämpning, skola meddelas av Konungen.

Med föranledande av bestämmelserna i ovanberörda lag utfärdades i överensstämmelse med av riksdagen och kyrkomötet godkända grunder för krigstidsunderstödet utgående nådiga kungörelser, dagtecknade även de den 30 augusti 1918, dels angående krigstidsunderstöd under ecklesiastikåret 1918—1919 åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat samt åt vissa e. o. präster, dels ock angående krigstidstillägg under sagda ecklesiastikår åt innehavare av prästerliga emeritilöner. Uti förstberörda kungörelse intogos tillika med stöd av bestämmelsen i 6 § 8 mom. i lagen om kyrkofond den 9 december 1910 föreskrifter angående krigstidsunderstöd åt extra ordinarie prästmän, vilkas arvoden utgå enligt nyssnämnda lagrum (kontraktadjunkter m. fl.).

Kungörelserna den 30 augusti 1918 angående krigstidsunderstöd under ecklesiastikåret 1918—1919.

I kungörelsen om krigstidsunderstöd åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat samt åt vissa extra ordinarie präster stadgas i fråga om *de allmänna grunderna för understödets utgående*, bland annat, följande.

Krigstidsunderstöd åt ordinarie präster i nyreglerade pastorat samt åt vissa extra ordinarie prästmän.

Krigstidstillägg utgår enligt § 1 till nedan angivna prästerliga befattningshavare, nämligen:

1) *kyrkoherdar* och *komministrar* (såväl ordinarie befattningshavare som s. k. långvakansvikarier), för vilka lönereglering, fastställd enligt lagen om reglering av prästerskapets avlöning den 9 december 1910 trätt i tillämpning;

2) i nyreglerade pastorat anställda extra ordinarie prästmän, vilkas avlöningsförmåner bestridas på sätt i 14 § 3 mom. nyssnämnda lag omförmäles (s. k. *ständiga adjunkter*);

3) extra ordinarie prästmän, vilkas arvoden utgå jämlikt 1 § 3 mom. i förordningen den 18 april 1914 angående reglering av det extra ordinarie prästerskapets avlöning m. m. (*adjunkter i egentlig mening*); samt

4) extra ordinarie prästmän, vilkas arvoden utgå enligt 6 § 8 mom. i lagen om kyrkofond den 9 december 1910 (*kontraktadjunkter m. fl.*).

Enligt § 2 äga sagda befattningshavare med vissa begränsningar och undantag uppbära krigstidstillägg med 30 procent å de kontanta avlöningsförmåner av i kungörelsen särskilt omförmäld beskaffenhet, vilka jämlikt fastställd lönereglering eller med stöd av gällande författningsbestämmelser utgå till dem under ecklesiastikåret.

Detta procentuella krigstidstillägg må dock icke överstiga 1,500 kronor för ecklesiastikår räknat. Vissa befattningshavare, nämligen de som vid ecklesiastikårets början innehade prästerlig beställning av beskaffenhet, som omförmåles i § 1, äga utom det procentuella tillägget uppbära ytterligare krigstidstillägg s. k. grundplåt, med 200 kronor.

Krigstidstillägg beräknas jämlikt § 3 å följande slag av lönesförmåner:

1) för *kyrkoherdar* och *komministrar* å lön, ålderstillägg, hyresersättning och skjutsersättning;

2) för *ständiga adjunkter* å adjunktsarvode (såväl grundbelopp som ålderstillägg) och — i den mån domkapitlet vid ersättningsbeloppets bestämmande icke tagit hänsyn till den rådande dyrtiden — ersättning för kostad och viver;

3) för *adjunkter i egentlig bemärkelse* å adjunktsarvode (såväl grundbelopp som ålderstillägg) och vikariearvode; samt

4) för *kontraktadjunkter m. fl.* å av Konungen bestämt arvode.

I § 4 mom. 1 meddelas bestämmelser för det fall, att vederbörande befattningshavare innehar två tjänster. Vid förening av två tjänster av i § 1 angiven beskaffenhet utgår krigstidstillägg endast för den ena av dessa befattningar, nämligen för den högst avlönade eller, om avlöningsförmånerna äro lika, för den befattning till vilken vederbörande först erhållit befordran eller förordnande. Krigstidstillägg utgår icke heller å sådan förhöjning i adjunktsarvode, som jämlikt 12 § 3 stycket löne regleringslagen tillkommer extra ordinarie präst, vilken tjänstgör vid två ordinarie befattningar. — Innehar i § 1 angiven prästerlig befattningshavare samtidigt annan tjänst, vid vilken han är berättigad att av statsmedel uppbära krigstidstillägg eller därmed jämförlig tillfällig löneförbättring, utgår krigstidstillägg enligt här ifrågavarande kungörelse endast i den mån detta tillägg överstiger det av statsmedel utgående tillägget eller löneförbättringen.

I § 4 mom. 2 stadgas, att krigstidstillägg icke beräknas å sådan förhöjning av lön, som omförmåles i 10 § löne regleringslagen, eller å skjutsbidrag, som utgår med stöd av stadgandet i 6 § 9 mom. kyrkofondslagen.

I § 5 lämnas vissa föreskrifter an ände den inverkan, som krigstidstillägget rörer av befattningshavarens tjänstledighet.

Befattningshavare, vilken vid ecklesiastikårets ingång hade hustru i livet eller underhöll barn under 15 års ålder, äger enligt §§ 6–8 under vissa förutsättningar åtnjuta *krigstidshjälp* med liknande belopp, som stadgats i fråga om statens befattningshavare.

Sammanlagda beloppet av en befattningshavares krigstidstillägg och krigstidshjälp får enligt § 9 icke överstiga 1,700 kronor för ecklesiastikår räknat.

I § 11 meddelas närmare bestämmelser angående krigstidsunderstödet utgående under tjänst- och nådar.

Rörande *utbetalningen av det krigstidsunderstödet*, som tillkommer det tjänstgörande prästerskapet, föreskrives i kungörelsen, bland annat, följande.

Vad först angår krigstidsunderstöd till *ordinarie präster och ständiga adjunkter i nyreglerade pastorat*, erinras i § 12 därom, att dylikt understöd skall gäldas av vederbörande pastorat med samma medel och i enahanda ordning som om lön till kyrkoherde och komminister är stadgat. Storleken av det belopp, vilket såsom krigstidstillägg tillkommer dylikt befattningshavare skall enligt § 13, så snart ske kan, be-

räknas och fastställas av vederbörande domkapitel. Befattningshavare, som anser sig berättigad till krigstidshjälp bör enligt § 14 ingiva ansökning härom till domkapitlet, vilken myndighet beräknar och fastställer det belopp, vilket såsom krigstidshjälp tillkommer en var därtill berättigad sökande.

Underrättelse om storleken av de fastställda krigstidsunderstödsbeloppen skall enligt § 15 av domkapitlet översändas dels till kyrkoradet i vederbörande pastorat, dels ock till länsstyrelsen i det län, där pastoratet är beläget.

Därest ett pastorat på grund av det krigstidsunderstöd, som jämlikt domkapitlets beslut tillkommer pastoratets prästerskap, behöver i större omfattning än som annars skulle hava ägt rum *antingen* använda avlöningsmedel, å vilka uppkommande överskott skall enligt 3 § 5 mom. i lagen om kyrkofond ingå till nämnda fond, *eller* taga i anspråk skogsförsäljningsmedel, vilka utgöra avlöningstillgång i pastoratet enligt 19 § 4 mom. i lagen om reglering av prästerskapets avlöning, *eller* göra anspråk på sådan ersättning för församlingsavgifter, vilken utgår jämlikt 21 § i sistnämnda lag, skall vederbörande kyrkoråd enligt i § 16 lämnad föreskrift upprätta och till kontraktsprosten för granskning översända uppgift av beskaffenhet, som omförmäles i kungörelsen den 24 juli 1914 angående utbetalning från kyrkofonden av vissa anslag till prästerskapets avlöning och redovisning av vissa för prästerskapets avlöning avsedda medel, som uppbäras av vederbörande kyrkoråd. Med ledning av denna uppgift utanordnar länsstyrelsen de skogsförsäljningsmedel ävensom den ersättning för församlingsavgifter, som kunna tillkomma pastoratet utöver vad förut blivit för eklestastikåret utanordnat.

Vidkommande därefter krigstidsunderstöd till *andra extra ordinarie präster än ständiga adjunkter* erinras i § 18, att ifrågavarande understöd utgår ur kyrkofonden. Dylik befattningshavares befogenhet att uppbära grundplåt ävensom storleken av det befattningshavaren för varje kvartal tillkommande procentuella tillägget skall enligt § 19 prövas och avgöras, respektive fastställas av domkapitlet. Befattningshavares rätt till krigstidshjälp prövas efter särskild ansökan av domkapitlet (§ 20).

Sedan understödsbeloppen blivit fastställda, skall domkapitlet enligt § 21 hos länsstyrelsen i det län, där befattningshavaren tjänstgör, göra framställning om beloppens utbetalning.

Enär emeritilön under eklestastikåret 1918—1919 endast utgår till ett antal extra ordinarie prästmän med ett belopp av 1,500 kronor till en var av dem, föreskrives i kungörelsen om *krigstidstillägg åt emeriti* allenast, att dylikt tillägg skall utgå med 700 kronor till varje innehavare av emeritilön (§ 1). Detta belopp innefattar dels en grundplåt å 200 kronor och dels ett procentuellt tillägg å 500 kronor, utgörande en tredjedel av emeritilönebeloppet. Vidare lämnas i § 2 den föreskriften, att, om innehavare av emeritilön under eklestastikåret avlidit, innan honom tillkommande krigstidstillägg utbetalats, storbhuset inträder i den avlidnes rätt. I § 3 stadgas slutligen, att krigstidstillägget, vilket utgår ur kyrkofonden, skall utbetalas av statskontoret på en gång.

*Krigstids-
tillägg åt
emeriti.*

Såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen, ansluta sig de i kungörelserna den 30 augusti 1918 stadgade grunderna för beräkandet av det vissa prästmän tillkommande krigstidsunderstödet i huvudsak till de bestämmelser, vilka jämlikt beslut av 1918 års lagtima riksdag skulle för nämnda år gälla

för krigstidsunderstöd åt statens i tjänst varande och f. d. befattningshavare. Av de avvikelser, som förekomma, är den viktigaste den, vilken rör krigstidstillägget till de i tjänst varande prästmännen och består däri, att grundplåten utgår med ett mindre belopp (200 kronor i stället för 365 kronor) och det procentuella tillägget efter en lägre procentsats (30 procent i stället för $33 \frac{1}{3}$) än som fastställts för statstjänstemännen, samt att i samband härmed maximum för det procentuella tillägget bestämts något lägre än i fråga om statstjänstemännen (1,500 kronor för år i stället för 1,642 kronor 50 öre).

Efter utfärdandet av förutnämnda kungörelser den 30 augusti 1918 uppkom fråga om tilldelande av extra krigstidstillägg för år 1918 åt nuvarande och f. d. befattningshavare i statens tjänst.

Propositionerna till 1918 års urtima riksdag angående extra krigstidstillägg åt statens befattningshavare.

I nådiga propositioner (nr 1 och 2) till 1918 års urtima riksdag föreslog Eders Kungl. Maj:t, att nuvarande och f. d. befattningshavare i statens tjänst måtte tilldelas ett extra krigstidstillägg för senare halvåret av 1918.

Det extra krigstidstillägget till statens nuvarande befattningshavare skulle enligt propositionen tillkomma de befattningshavare, som åsyftades i nådiga kungörelsen den 22 mars 1918 (Svensk författningssamling nr 138) angående krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1918 åt befattningshavare i statens tjänst. I propositionen föreslogs, att tillägget skulle utgå med en tredjedel av de å 1918 års senare hälft belöpande avlöningsförmåner, varå krigstidstillägget beräknades, eller, där beloppet enligt denna beräkningsgrund skulle understiga 300 kronor för samma tid räknat, med sistnämnda eller däremot svarande belopp, dock med iakttagande att ingen finge uppbära mera än 4 kronor 50 öre per dag, ej heller mera än hälften av de avlöningsförmåner, varå krigstidstillägget beräknades. I övrigt skulle enligt propositionen i fråga om det extra krigstidstillägget i tillämpliga delar gälla vad i nyssberörda nådiga kungörelse den 22 mars 1918 funnes stadgat angående krigstidstillägg.

Sådana f. d. befattningshavare i statens tjänst, vilka avsåges i nådiga kungörelsen den 22 mars 1918 (Svensk författningssamling nr 139) angående krigstidstillägg under år 1918 åt f. d. befattningshavare i statens tjänst, skulle enligt propositionen för tiden 1 juli—31 december 1918 erhålla extra krigstidstillägg med en tredjedel av vad å 1918 års senare hälft belöpte av den pension eller det årliga understöd, varå krigstidstillägg beräknades enligt ovannämnda nådiga kungörelse, dock med iakttagande att det extra krigstidstillägget icke finge överstiga 250 kronor. I fråga om förevarande extra tillägg skulle i övrigt i tillämpliga delar med vissa angivna undantag gälla vad i nyssberörda nådiga kungörelse funnes stadgat.

Enligt de utdrag av statsrådsprotokollet, som funnos fogade vid de nådiga propositionerna, hade chefen för finansdepartementet såsom motiv för de gjorda framställningarna anfört, bland annat, följande.

Vid överbägande av de talrika till Kungl. Maj:t ingivna framställningarna om förhöjning av för år 1918 utgående krigstidstillägg och krigstidshjälp hade departementschefen kommit till den uppfattningen, att det läge, vari statens befattningshavare och pensionärer blivit försatta genom den alltjämt fortgående prisstegringen, vore så allvarligt, att åtgärder till lindrande av deras ekonomiska betryck syntes böra utan dröjsmål vidtagas. Nödvändigheten av dylika åtgärders vidtagande framginge tydligt därav, att enligt socialstyrelsens undersökningar procenttalet för levnadskostnadernas stegring från maj 1914, vilket procenttal i januari 1918 uppgick till 92, den 1 april till 103 och den 1 juli till 119, den 1 oktober stigit till omkring 140. Den prisstegring, som inträffat efter tidpunkten för riksdagens senaste beslut rörande krigstidstillägg och krigstidshjälp vore så stark, att den måste anses vida överskrida vad som vid ifrågakvarande tidpunkt kunde förutses eller förväntas. Härtill komme, att en dyrtid bleve mer och mer kännbar för alla dem, som för sitt uppehälle vore helt eller i huvudsak hänvisade till fixerade inkomster, ju längre denna dyrtid varade. Manga utgifter, såsom t. ex. för kläder, vore sålunda av den art, att de stundom till en tid kunde uppskjutas. Desto kännbarare bleve de ekonomiska svårigheterna, då dylika förnödenheter sedermera trots allt måste anskaffas. Vidare lorde det i ganska stor utsträckning hava förekommit, att befattningshavare genom lån förskaffat sig medel till täckande av sina utgifter. Även om det understundom varit så, att detta skett utan verkligt nödtvång, kunde dock icke förnekas, att skuldsättningen ofta varit ofrånkomlig. I dylika fall bleve svårigheterna helt naturligt allt större, ju längre förskjutningen mellan de stegrade levnadskostnaderna och den otillräckliga inkomsten verkade. När nu såsom under de senaste månaderna varit förhållandet, prisstegringen bleve starkare än någonsin vid en tidpunkt, då befattningshavare och pensionärer redan hade flera år av betryck bakom sig, måste ovedersägeligen för dem ett verkligt nödläge inträda, vilket nödvändiggjorde ett omedelbart ingripande från statens sida, ett ingripande, som påkallades icke blott av omtanke om befattningshavarna och pensionärerna personligen utan också av hänsyn till statens egen värdighet och intresse. Vad tjänstemännen anginge, måste staten redan på grund av de större krav, som ställdes på dessas arbete, tillse, att de bleve avlönade på ett sätt, som nägorlunda tryggade åt dem livets nödtorft, om statsarbetet skulle kunna behörligen fortgå och erforderlig arbetskraft bibehållas i statens tjänst.

Departementschefen anförde vidare, att han i fråga om principerna för det nya tillskottet till statens befattningshavares löneförmåner ansett det av förhållandena påkallat att så nära som möjligt ansluta sig till 1918 års lagtima riksdagsbeslut. Redan med hänsyn till nödvändigheten av frågans snara lösning syntes det icke böra ifrågasättas att söka utstaka några grunder, som väsentligt skilde sig från de av riksdagen tidigare under året prövade och fastställda. Departementschefen föreslog därför, att tillskottet finge formen av en utökning av det redan utgående procentuella krigstidstillägget samt att detta extra krigstidstillägg, vilket borde utgå för senare halvåret 1918, skulle utgöra $33\frac{1}{3}$ procent på varje befattningshavares löneförmåner, d. v. s. en fördubbling av det krigstidstillägg, som enligt beslut av 1918 års lagtima riksdag skulle

utgå under senare hälften av ifrågavarande år. Dock skulle tillägget varken få understiga 300 kronor för halvår räknat eller överstiga ett belopp av 4 kronor 50 öre per dag. Tillägget finge ej heller uppgå till mer än 50 procent av den för halvåret utgående avlöning, varå tillägg beräknades.

Även beträffande det extra krigstidstilläget åt f. d. befattningshavare i statens tjänst, vilka avgått med pension, förklarade sig departementschefen rörande frågan om de personer, åt vilka dylikt ökat tillägg borde beredas, ävensom de närmare villkoren därför anse lämpligast att ej avvika från de grunder, som i förenämnda hänseenden antagits av 1918 års lagtima riksdag. Vad åter anginge spörsmålet om det extra krigstidstilläggets storlek och om den tidpunkt, från vilken detsamma borde utgå, ansåg departementschefen, att den princip, som följts i fråga om statens nuvarande befattningshavare, givetvis även borde tillämpas beträffande statens pensionärer, d. v. s. att dessa f. d. befattningshavare borde för senare halvåret 1918 erhålla ett procentuellt lika stort extra krigstidstillägg, som för nämnda halvår förut tillkommit dem. I fråga om de närmare villkoren för det extra krigstidstilläggets utgående syntes de av 1918 års lagtima riksdag antagna grunderna böra med visst angivet undantag vinna tillämpning.

Särskilda utskottet vid 1918 års urtima riksdag.

Det särskilda utskott vid 1918 års urtima riksdag, som behandlade ärendet om krigstidsbidrag, förklarade i sitt utlåtande i anledning av förutberörda nådiga proposition nr 1 (första särskilda utskottets utlåtande nr 1), att utskottet i fråga om arten och omfattningen av det ifrågavarande extra dyrtidsbidraget åt befattningshavare i statens tjänst funnit omständigheterna påkalla mera vittgående åtgärder än som av Kungl. Maj:t föreslagits; och hemställde utskottet med anledning härav *dels* om vissa höjningar i fråga om det extra krigstidstillägget, *dels ock* om beviljande av extra krigstidshjälp för senare halvåret 1918 till lägre inkomsttagare med viss försörjningsskyldighet. Jämval det i nådiga propositionen nr 2 föreslagna extra krigstidstillägget åt f. d. befattningshavare i statens tjänst borde enligt utskottets mening förhöjas, och gjorde utskottet (i sitt utlåtande nr 2) framställning om dylik höjning.

Kungörelserna den 3 december 1918 angående extra krigstidsbidrag.

Utskottets berörda förslag godkändes av riksdagen och i överensstämmelse med dess beslut utfärdades nådiga kungörelser den 3 december 1918 angående extra krigstidstillägg och extra krigstidshjälp för senare halvåret 1918 åt befattningshavare i statens tjänst samt angående extra krigstidstillägg för senare halvåret 1918 åt f. d. befattningshavare i statens tjänst.

I kungörelsen angående extra krigstidsbidrag åt statens i tjänst varande befattningshavare stadgades, att det *extra krigstidstillägget* skulle utgå *dels* i form av procentuellt tillägg med $\frac{1}{3}$ av de å 1918 års senare hälft belöpande avlöningsförmånerna, dock minst 1 krona 75 öre och högst 4 kronor 50 öre om dagen, *dels ock* därutöver såsom dagtillägg med 1 krona per dag d. v. s. samma belopp, som kunde anses belöpa på varje dag av året av den av lagtima riksdagen flertalet befattningshavare tilldelade s. k. grundplåten. För halvåret i dess helhet skulle alltså det extra tilläggets

minimum utgöra $(184 \times 1,75 + 184,00 =)$ 506 kronor och dess maximum att uppgå till $(184 \times 4,50 + 184,00 =)$ 1,012 kronor. Det sammanlagda tillägget fick icke överstiga $\frac{3}{4}$ av de avlöningsförmåner vara det beräknades. I fråga om ogift personal, som ägde åtnjuta fri kost i full utsträckning, skulle tillägget i regel vara begränsat till $\frac{1}{2}$ av lönebeloppet.

Jämte det extra krigstidstillägget skulle till vissa försörjningspliktiga befattningshavare även utgå *extra krigstidshjälp* med hälften av de särskilda belopp, som beslutats av den lagtima riksdagen i fråga om den då medgivna krigstidshjälpen. Rätten att uppbära dylik hjälp utsträcktes dock att gälla även sådana befattningshavare vilka enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt erlade skatt för ett beräknat belopp av över 4,000 men ej över 6,000 kronor.

I kungörelsen om extra krigstidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst förordnades, att det extra tillägget skulle utgå med 100 kronor jämte $\frac{1}{8}$ av det å 1918 års senare hälft belöpande pensions- eller understödsbeloppet, dock med iakttagande att det extra krigstidstillägget icke finge överstiga 350 kronor.

I fråga om det extra krigstidstillägget och den extra krigstidshjälpen till statens nuvarande och f. d. befattningshavare skulle i övrigt med ett par mindre modifikation i tillämpliga delar gälla de bestämmelser som lämnats för det av 1918 års lagtima riksdag beslutade krigstidsbidraget.

Förslag om extra krigstidsunderstöd jämväl åt prästerna framställdes uti två vid 1918 års urtima riksdag väckta motioner.

Uti en inom första kammaren väckt motion (nr 8) hemställde herr K. J. Ekman, att riksdagen ville för sin del besluta, att ett extra krigstidsunderstöd, motsvarande det som av riksdagen kunde komma att beviljas åt statens befattningshavare, måtte för ecklesiastikåret 1918—1919 beredas åt de präster, som genom lag den 30 augusti 1918 kommit i åtnjutande av sådant understöd, att utgå i enlighet med de i nämnda lag och Kungl. Maj:ts samma dag utfärdade kungörelse stadgade grunder.

Vidare yrkades i en inom andra kammaren av herr Lindman väckt motion (nr 4), att riksdagen måtte för sin del besluta, att åt de präster, som avsåges i lagen den 30 augusti 1918 angående krigstidsunderstöd åt präster i nyreglerade pastorat samt åt vissa extra ordinarie präster och innehavare av prästerliga emeritilöner, skulle för senare hälften av ecklesiastikåret 1918—1919 utgå extra krigstidstillägg enligt ovan anförda grunder.

I sitt i anledning av dessa motioner avgivna utlåtande (nr 20) har riksdagens första särskilda utskott anfört följande.

Att de befattningshavare eller f. d. befattningshavare, för vilka extra krigstidstillägg uti förevarande tvenne motioner ifrågasattes, under nu förevarande dyrtid vore i behov av särskilt understöd, det hade redan blivit av riksdagen erkänt, då vid innevarande års lagtima riksdag för ecklesiastikåret 1918—1919 tillerkänts dem ett krigstidsunderstöd, som utginge efter vissa bestämda grunder. Det vore uppenbart, att den höjning av levnadskostnaderna, som under år 1918 inträtt och som föranlett det

Motioner vid 1918 års urtima riksdag om extra krigstidsunderstöd åt prästerskapet.

förslag till extra krigstidstillägg för statens befattningshavare i allmänhet, vilket blivit av Kungl. Maj:t framlagt för den urtima riksdagen, drabbat och drabbade jämväl de befattningshavare, om vilka i förevarande motioner vore fråga. Samma skäl, som talade för ett extra krigstidstillägg åt de förra, syntes därför gälla även för de senare.

Med hänsyn till vad sålunda blivit anfört skulle utskottet ansett sig böra tillstyrka ett extra krigstidstillägg för den senare hälften av ecklesiastikåret 1918—1919, därest detta icke skulle medfört en olägenhet, som utskottet icke kunnat lämna obeaktad. Enligt lagen den 30 augusti 1918 angående krigstidsunderstöd åt präster i nyreglerade pastorat samt åt vissa extra ordinarie präster och innehavare av prästerliga emeritilöner skulle nämligen utgå krigstidstillägg och krigstidshjälp åt ifrågakvarande befattningshavare för ecklesiastikåret 1918—1919 jämlikt av Konung. riksdag och kyrkomöte beslutade grunder. Ett extra krigstidsunderstöd för den senare delen av nämnda år skulle således nödvändiggöra ett särskilt kyrkomöte för frågans behandling. Detsamma gällde däremot icke för följande ecklesiastikår, enär enligt samma lag för tiden efter ecklesiastikåret 1918—1919 krigstidsunderstöd finge utgå till ifrågakvarande befattningshavare enligt grunder, som beslutades av Konungen och riksdagen allena.

Med hänsyn härtill hade utskottet funnit det vara önskvärt, om extra krigstidstillägg för det senare halvåret 1918—1919 skulle kunnat beredas ifrågakvarande befattningshavare utan att ett särskilt kyrkomöte därför behövt avhållas.

Enligt vad utskottet inhämtat av ett utav chefen för ecklesiastikdepartementet i ämnet gjort uttalande hade jämväl han behjärtat de svåra ekonomiska bekymmer, som rådde hos en del av prästerskapet, men han hade, huvudsakligen till följd av nödvändigheten att hålla ett kyrkomöte för frågan, övergivit tanken på att framlägga en proposition i ärendet till den urtima riksdagen. Enligt berörda uttalande hade emellertid regeringen för avsikt att på annat sätt i allt väsentligt hålla prästerna skadestösa för den förlust de komme att lida, om frågan ej kunde lösas vid den urtima riksdagen. Enligt vad departementschefen tänkt sig skulle nämligen i en blivande proposition till nästa riksdag föreslås sådana belopp för krigstidsunderstödet under ecklesiastikåret 1919—1920, att detta innefattade även ersättning för det utelivna extra krigstidsunderstödet under ecklesiastikåret 1918—1919.

Utskottet fann delta av departementschefen föreslagna tillvägagångssätt vara lämpligt. Härigenom vunnes i huvudsak, att ifrågakvarande befattningshavare erhöle de dyrtidstillägg, varav de så väl vore i behov, och man undginge sammankallandet av ett särskilt kyrkomöte. Det vore tydligt att vid beviljandet av krigstidstillägget för ifrågakvarande halvår hänsyn borde tagas till de grunder för extra krigstidstillägg och krigstidshjälp, som av den urtima riksdagen bleve beslutade för övriga befattningshavare, med de modifikation, som gällt i fråga om grunderna för de vid 1918 års lagtima riksdag beslutade krigstidsunderstöden till ifrågakvarande befattningshavare.

På grund av vad utskottet sålunda anfört hemställde utskottet att herrar Ekmans och Lindmans förevarande motioner icke måtte av riksdagen bifallas.

Utskottets hemställan bifölls sedermera av riksdagen.

Departementschefens uttalande.

En redogörelse för det uttalande av statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet, som av särskilda utskottet återropats, återfinnes i Svensk kyrkotidning för den 27 november 1918 (nr 48). Av denna redogörelse framgår,

att statsrådet tänkt sig, att propositionen i ämnet till 1919 års riksdag skulle kunna byggas på följande grunder.

Först och främst skulle storleken av det krigstidstillägg, som ordinärt borde utgå för ecklesiastikåret 1919—1920, avvägas. Därefter skulle man beräkna, huru stort belopp, som bort utgå i extra krigstidstillägg under sista halvåret av ecklesiastikåret 1918—1919. Sedan skulle dessa belopp sammanläggas till en gemensam procent-sats eller summa, som formellt skulle läggas på ecklesiastikåret 1919—1920. Propositionen borde avlämnas i så god tid att en eventuell författning kunde träda i kraft den 1 maj 1919, då det nya ecklesiastikåret började. Utbetalningen borde sedan kunna äga rum ganska snart. Naturligtvis måste vid denna propositions utarbetande, liksom i propositionen till 1918 års lagtima riksdag, tagas hänsyn till att prästerna i regel åtnjöt bostad, bränsle och vissa s. k. tjänstbarheter in natura och att krigstidsunderstödet följaktligen borde avvägas med hänsyn härtill, men enligt statsrådets uppfattning borde understödets storlek beräknas till precis det belopp, som sammanlagt skulle utgått, därest extra krigstidstillägg beslutats vid 1918 års urtima riksdag och ordinärt krigstidsunderstöd faststälts för ecklesiastikåret 1919—1920. Fördelen med en sådan anordning vore, att intet allmänt kyrkomöte behövde väljas och sammankallas, att krigstidstillägget komme att bestridas efter de grunder, som år 1918 faststälts av Konung, riksdag och kyrkomöte gemensamt, samt att den föreskrivna undersökningen om kyrkofondens bärkraft kunde verkställas innan statsmakterna fattade beslut.

Prästerskapets behov av fortsatt krigstidsunderstöd.

Kommittén övergår härefter till att söka besvara frågan, huruvida de i lagen den 30 augusti 1918 omförmälda prästmännen även för ecklesiastikåret 1919—1920 kunna anses hava behov av krigstidsunderstöd samt angående graden av detta behov.

Beträffande de synpunkter, som vid behandlingen av frågan om krigstidsunderstöd åt ifrågavarande prästmän under ecklesiastikåren 1917—1919 gjort sig gällande med avseende å behovet av dylikt understöd, torde kommittén få hänvisa till den utförliga redogörelse, som återfinnes å sid. 11—17 i statsrådsprotokollet till den i ämnet till 1918 års riksdag avlätna propositionen nr 286.

Synpunkter, som gjorts gällande vid frågans tidigaste behandling.

Från berörda redogörelse torde här allenast få för sammanhangets skull erinras om följande.

Något tvivel yppades vid sistnämnda frågas behandling icke därom, att ett verkligt behov av krigstidsunderstöd föreläge för prästerna i nyreglerade pastorat. Däremot ansågs frågan om *graden* av detta behov kunna vara föremål för olika meningar.

I detta senare hänseende framhöll departementschefen, hurusom man ej finge förbise att i löneavseende full jämnhöjd icke rädde mellan prästerna och statens befattningshavare, beroende på de naturaförmaner, prästerskapet åtnjöte. Detta förhållande hade beaktats av de sakkunniga, vilka tillkallats för att inom ecklesiastikdepartementet biträda vid utredningen av frågan om krigstidsunderstöd åt präster i nyreglerade pastorat. Dessa sakkunniga hade till behandling upptagit frågan, huruvida berörda naturaförmaner kunde anses vara av sådan betydelse för prästernas ekonomi att krigstidsunderstödet åt dem borde erhålla mindre omfattning än motsvarande förmaner för statstjänstemännen. De kommo till det resultatet, att naturaförmanerna visserligen i allmänhet innebure en förmån för prästerskapet, men dock icke av sådan betydelse, att det kunde anses rättvist att med hänsyn till dem giva krigstidsunderstödet åt prästerna mindre dimensioner än det motsvarande understöd, som för år 1918 i propositionen nr 10 av Eders Kungl. Maj:t föreslagits i fråga om statens befattningshavare.

Vidare framhöll departementschefen att vid den tidpunkt, då de sakkunniga hade att behandla ifrågavarande ämne, riksdagens beslut med anledning av nämnda proposition ännu icke förelåg, samt erinrade därom att, det beslut, riksdagen sedermera fattat rörande krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1918 åt befattningshavare i statens tjänst emellertid innebure en icke oväsentlig höjning av de av Eders Kungl. Maj:t föreslagna beloppen. Frågan vore då enligt departementschefens åsikt, om jämväl för prästerskapets del en motsvarande ökning borde ske.

Departementschefen stannade vid att tillstyrka, att krigstidstillägget och krigstidshjälpen till prästerskapet för ecklesiastikåret 1918—1919 måtte utgå enligt de grunder i tillämpliga delar, som i propositionen nr 10 utstakats för motsvarande understöd åt befattningshavare i statstjänst.

Denna sin ståndpunkt motiverade departementschefen i främsta rummet med saknaden av utredning för ett säkert bedömande av kyrkofondens förmåga att bära högre krigstidsunderstöd än det av kyrkofondskommittén i överensstämmelse med nämnda grunder föreslagna, men han fann denna ståndpunkt motiverad även av sakliga skäl och yttrade därom följande:

«Den olikställighet mellan prästerskapet och statstjänarna, som härigenom skulle uppstå i fråga om krigstidsunderstödet omfattning, synes mig även ur rent sakliga synpunkter kunna försvaras. De naturaförmaner i form av

bostad och bränsle in natura, som prästerskapet i stor utsträckning åtnjuter, bidraga givetvis till en ej oväsentlig lindring i dyrtidens tryck. Ävenledes lär det ej kunna bestridas, att de tjänstbarheter, som i en mängd fall tillförsäkrats prästerna i arrendekontrakten, i någon mån bidraga att göra kristiden mindre kännbar för prästerna än för de i statens tjänst anställda befattningshavarna. Jag anser därför, att, vad angår tiden efter ecklesiastikåret 1917—1918, man rättvisligen med avseende på storleken bör göra någon skillnad mellan det krigstidstillägg och den krigstidshjälp, statens befattningshavare erhålla, och det motsvarande understöd, varav prästerna må komma i åtnjutande. För att bedöma huru långt man härvid bör gå, hade det väl varit önskligt, att en mera ingående undersökning rörande värdet av prästerskapets naturaförmåner förelegat. Då emellertid en dylik undersökning med säkerhet skulle hava dragit ut på tiden, så att ärendet icke kunnat framläggas för den nu samlade riksdagen, har jag nödgats avstå därifrån. Såsom frågan nu ligger, synes det mig, som om den av mig förordade reducering av prästernas krigstidstillägg och krigstidshjälp i förhållande till statstjänarnas — även om den av förut angivna skäl ej grundar sig på någon matematisk uppskattning av ifrågavarande förmånens värde — likväl av såväl praktiska skäl som ur billighetssynpunkt vore efter omständigheterna tillfredsställande. Kvarstår behovet av krigstidstillägg och krigstidshjälp för prästerna jämväl för tiden efter ecklesiastikåret 1918—1919, måste givetvis, liksom i fråga om statens befattningshavare, för varje år tagas under omprövning, vilket mått understödet för det året skäligen bör erhålla.»

I enlighet med vad Eders Kungl. Maj:t föreslog, godkände riksdagen de allmänna grunder, som för krigstidstilläggs och krigstidshjälps utgående till ifrågavarande präster för ecklesiastikåret 1918—1919 blivit av departementschefen förordade.

Prästerskapet i nyreglerade pastorat ävensom de i lagen den 30 augusti 1918 avsedda e. o. prästmännen hava i följd härav för ecklesiastikåret 1918—1919 kommit i åtnjutande av lägre krigstidstillägg än statstjänstemännen uppburit för året 1918. Krigstidshjälpen åter har utgått efter enahanda grunder för båda grupperna befattningshavare.

Till innehavare av prästerliga emeritlöner utgick krigstidstillägg under ecklesiastikåret 1918—1919 efter samma grunder som till statens pensionärer.

Vad nu angår spørsmålet om prästerskapets behov av krigstidsunderstöd även för ecklesiastikåret 1919—1920, synas delade meningar knappast kunna råda därom, att ett dylikt behov kommer att kraftigt göra sig gällande. Det torde i detta hänseende vara tillräckligt att hänvisa till det förhållandet, att dyrtidsökningen, som enligt socialstyrelsens beräkning i slutet av september

Behovet av krigstidsunderstöd för ecklesiastikåret 1919—1920.

1918 uppgick till 142 procent, vid årsskiftet stigit till 167 procent. De här efteråt omförmälda sakkunniga, vilka haft att bereda frågan om krigstidsbidrag åt statstjänarna för år 1919, hava även utan tvekan tillstyrkt beviljandet av ett dylikt bidrag om $66\frac{2}{3}$ procent.

Graden av behovet. Värdet av prästernas naturaförmåner och tjänstbarheter.

Då kommittén därefter har att överväga frågan om måttet av det krigstidsunderstöd, som må tillkomma prästerna i nyreglerade pastorat för ecklesiastikåret 1919—1920 — vilken tid i förevarande hänseende får anses motsvara kalenderåret 1919 för statstjänstemännen — framställer sig på nytt frågan om sagda understöd bör på grund av befintligheten av förut berörda naturaförmåner bestämmas till lägre belopp än det, vartill motsvarande understöd för statstjänarna må varda bestämt för år 1919.

Omförmälda naturaförmåner bestå, såsom av ovannämnda redogörelse närmare framgår, dels däri att prästerna i nyreglerade pastorat i stor utsträckning åtnjuta fri bostad med, där hinder ej möter, erforderligt område till trädgård ävensom, i de fall då tillgång därtill finnes, rätt att avgiftsfritt, men på egen bekostnad, å löneboställe bekomma ved och brännstov till husbehov, och dels däri att vid utarrendering av löneboställe, som är avsett för jordbruk, arrendatorn plägar, jämlikt 13 § i förordningen den 15 september 1911 angående utarrendering av prästerskapets löneboställen, tillförbindas att »mot måttlig ersättning» till tjänstinnehavaren utgöra vissa tjänstbarheter, nämligen skjutsning, leverans av mjölk och smör till tjänstinnehavarens hushåll, beredande av den av tjänstinnehavaren för husbehovet anskaffade veden och, där tjänstinnehavaren äger från bostället bekomma ved och brännstov, huggning eller upptagning samt framforsling av dylikt bränsle, ävensom biträde med renhållning å prästgården och trädgårdens skötsel.

Den av departementschefen omförmälda lättnad i dyrtidens tryck, som den fria bostaden bereder de präster, vilka åtnjuta sådan bostad, har vid meddelande av hittills gällande bestämmelser om krigstidstillägg beaktats på det sätt, att krigstidstillägget för präster ej beräknats på värdet av den fria bostaden. Statstjänstemännens flertal, som ju icke har fri bostad, äger åter beräkna krigstidstillägg jämväl på den del av lönen, som är avsedd att motsvara hyreskostnaden. Denna grund för bestämmandet av måttet för krigstidstillägget innebär icke någon fördel för prästen. Den under kriget uppkomna höjningen i hyreskostnaden är nämligen avsevärt mindre än höjningen i samtliga levnadskostnader tillsammans. Den förra höjningen är av socialstyrelsen beräknad hava vid slutet av år 1918 uppgått till allenast 20 %, den senare åter till 167 %. Det procenttal, som anger höjningen i

samtliga levnadskostnader, är i följd härav för lågt, då fråga är om höjningen i levnadskostnaderna med frånräknande av hyran.¹⁾

Ikke alla präster åtnjuta fri bostad. Av en verkställd beräkning framgår, att omkring 15 % av prästerna i hittills nyreglerade pastorat icke åtnjuta nämnda förmån. I stället uppbära dessa senare hyresersättning, och då de äga att beräkna krigstid-tillägg å berörda ersättning, äro de i detta hänseende likställda med statstjänstemännen.

Till belysande av det sagda torde få anföras följande. En komminister med 3.000 kronors lön och fri bostad torde kunna anses vara i lönehänseende likställd med en statsjänare med omkring 3,750 kronors avlöning. Krigstidstillägget för den förre uppgick för ekklesiaslikaret 1918—19 till 1,100 kronor, vartill bör läggas mervärdet å bostadsförmånen, vilken icke torde kunna sättas till mer än 150 kronor. För en statstjänsteman med 3,750 kronors lön uppgick krigstid-tillägget för år 1918, oavsett det för senare halvåret beviljade, till 1,615 kronor. I det nu antagna fallet har komministern alltså i krigstidstillägg åtnjutit 36,67 % å sin kontanta lön jämte förmånen att ej behöva vidkännas ökade kostnader för bostad; statstjänstemannen åter 43,07 % krigstidstillägg på sin lön.

Befintligheten av trädgård medverkar till lättare och rikligare tillgång till vissa födoämnen. Mången trädgård är ock till ekonomisk fördel för sin innehavare. Om flertalet trädgårdar, som ej drivas yrkesmässigt, och till dessa lära väl i regeln prästgårdarnas trädgårdar höra, torde dock gälla, att de ej för innehavaren medföra någon egentlig ekonomisk fördel.

I avseende å det fria bränset förhåller det sig så, att prästen äger få ved åt sig kostnadsfritt utstämplad men har att själv bestrida utgifterna för dess huggning, framforsling och beredning. Förmånens värde motsvarar alltså vedvirkets rotvärde. I avseende å denna lönetillgång är den präst, som har tillgång till ved in natura, på det sätt gynnsammare ställd än statstjänstemannen, att han ej får vidkännas den av dyrtiden föranledda förhöjningen i vedvirkets rotvärde. Å sin sida hava statstjänstemännen — vilkas löner torde vara beräknade med hänsyn till att de hava att själva bekosta sin ved — genom krigstidstillägget bekommit gottgörelse även för en del av den ökade bränsekostnaden.

Efter vad kommittén inom domänstyrelsen inhämtat, uppgår förhöjningen i vedvirkets rotvärde, procentuellt, icke till den förhöjning, som inträffat å

¹⁾ I det av socialstyrelsen antagna normalhushållet med 2,000 kronors levnadskostnader före kriget har fördyringen i sin helhet beräknats till 167 % eller 3,340 kronor. Av ett dylikt hushålls utgifter läres hyreskostnaden hava före kriget antagits till 300 kronor. Då fördyringen å denna post beräknats till 20 %, motsvarande 60 kronor, uppgår fördyringen i avseende på övriga levnadskostnader till 3,280 kronor, motsvarande 193 %.

övriga levnadskostnader. Denna senare förhöjning beräknas, som nämnt, vid senaste årsskiftet till 167 %. Förhöjningen å vedvirkets rotvärde åter har ansetts kunna för södra och mellersta Sverige, dock med någon reservation för beräkningens osäkerhet, uppskattas till omkring 75 %.

Av verkställd utredning framgår, att omkring 65 % av prästerna i nyreglerade pastorat åtnjuta ved in natura. Att denna förmån stundom kan vara av tvivelaktigt värde — exempelvis på grund av avlägsen belägenhet av den skog, där vedfångsten äger rum — framgår därav, att en del präster i nyreglerade pastorat begärt och fått rätten att bekomma ved in natura utbytt mot kontant ersättningsbelopp.

I detta sammanhang torde få framhållas, att många präster i avseende å bränslekostnaden eljest fått vidkännas mindre tryck av dyrtiden än stats-tjänstemännen i allmänhet. Anledningen härtill ligger på ett annat område än det nu berörda. Enligt vad inom socialstyrelsen inhämtats uppgick vid 1918 års slut den beräknade fördyringen i bränslet) till 281 %. Då rotvärdets fördyring, som nämnt, är allenast omkring 75 %, faller bränslets fördyring till allra största delen på kostnaderna för vedens huggning och forsling. I detta hänseende intager ett stort antal präster en i jämförelse med flertalet statstjänstemän gynnsam ställning till följd av kortare transporter. Många präster åtnjuta jämväl i avseende å vedens huggning förmåner, som ej tillgodokomma statstjänstemännen i allmänhet, något som är beroende på de vid lönebostälernas utarrendering betingade arbetsprestationerna, varom i det följande närmare förmåles.

Vad angår ovannämnda tjänstbarheter och naturaförmåner, som vid löneboställes utarrendering pläga förbehållas prästerna, har befunnits nödigt söka åstadkomma utredning, huruvida och i vilken omfattning samma tjänstbarheter och naturaförmåner må kunna anses hava gjort dyrlidens tryck mindre kännbart för den prästerliga tjänst innehavaren än för andra statens befattningshavare. För sådant ändamål har kommittén från länsstyrelserna infordrat upplysning angående de grunder, som vid utarrendering av prästerskapets löneboställen plägat av länsstyrelserna tillämpas i avseende å bestämmandet av ersättning för de naturaförmåner och tjänstbarheter av olika slag, varom förbehåll till förmån för tjänst innehavaren göras i arrendekontraktet, samt angående omfattningen av dessa förmåner. Därjämte har begärts, bland annat, uttalande, huruvida värdet av de naturaförmåner och tjänstbarheter i form av skjuts, mjölk och smör m. m., som vederbörande präst sålunda äger enligt gällande arrendekontrakt tillgodonjuta av arrendatorn,

¹⁾ I budgeten för det av socialstyrelsen beräknade normalhushållet ingå bränsle och lyse med tillhopa 97 kronor — således med ej fullt 5 % av samtliga utgifter.

kunde dels under normala prisförhållanden och dels under nuvarande prisförhållanden i mera avsevärd mån anses understiga förmånernas värde enligt i orten eljest gängse pris. Tillika har kommittén från de olika länen införskaffat ett antal enligt 1911 års arrendeförordning upprättade och för den nu föreliggande frågans bedömande upplysande arrendekontrakt.

Av de sålunda mottagna upplysningarna och inkomna arrendekontrakten framgår att de förbehåll i avseende å naturaförmånens och tjänstbarhetens åtnjutande, som göras i arrendekontrakten, i regel äro av ekonomiskt värde för prästen. Den av länsstyrelserna i omförmälda hänseende tillämpade praxis är emellertid ytterst skiftande. I följd härav är också de betingade förmånernas värde av väsentligt olika storlek i olika fall. Såsom *allmänt omdöme* kan emellertid anföras följande.

Den ersättning, som präst enligt arrendekontraktet skall erlägga till arrendatorn för skjuts, utgår i allmänhet med fixa belopp efter kilometer eller nymil räknat. Dessa belopp synas i regel understiga de i skjutstaxan även under normala tider angivna. Prästen torde alltså vanligen här undgå den stegring i utgifter, han måst underkasta sig, därest han nödgats betala skjutsen efter taxan. Nu berörda förhållande lärer emellertid, så vitt angår skjuts i tjänstarenden, icke kunna i jämförelse med statstjänstemännen tillgodoräknas honom såsom en förmån. Statstjänstemännen få i regel sin resekostnad, där sådan uppstår för dem, fullt ersatt enligt resereglementet. Sedd ur prästens synpunkt innebär ifrågavarande förmån allenast att han genom förbehållet i arrendekontraktet undgått en eljest oundviklig stegring i sina utgifter i och för tjänsten och således i detta hänseende undsluppit en av dyrtiden eljest föranledd merutgift, som skulle hava gjort hans behov av krigstidsunderstöd större än statstjänstemännens.

Något annorlunda ställer det sig med avseende å den enskilda skjutsen. Det är dock att uppmärksamma, att denna skjuts är påkallad av prästens bosättning på landet och således till stor del betingad av hans behov av tillgång till skjuts för upphandling och hemforsling av hushållsförnödenheter m. m., ett behov följaktligen, som i regel ej har sin motsvarighet hos statstjänstemännen. Den omständigheten att prästen på grund av arrendeavtalet går fri från stegrade kostnader för den enskilda skjutsen innebär alltså i stort sett endast att han undsluppit en fördyring, som, om den inträtt, skulle i detta avseende hava ställt honom i ett ännu ogynnsammare läge än statstjänstemännens.

Den förmån av nu ifrågavarande slag, som framför andra kunde för prästen medföra en gynnsammare ställning än för statstjänstemännens, är otvivelaktigt rätten att bekomma mjölk och smör. Det framgår i detta avseende av länsstyrelsernas redogörelser och av de inkomna arrendekontrak-

ten att prästen oftast skall enligt de träffade avtalen för dessa förnödenheter betala »efter orlens pris», «efter gängse pris», efter inköpspriset vid närmaste mejeri eller dylikt. I dessa fall undgår prästen således ej en dyrtidens prisförhöjning motsvarande ökning i levnadskostnaderna, om än denna får anses något understiga motsvarande förhöjning i städer och industrisamhällen. Där åter, såsom mindre ofta skett, priset för mjölk och smör blivit fixerat till belopp, som icke överstiger priset före fördyringens inträdande, undgår givetvis prästen en ganska väsentlig del av den fördyring, som drabbar statsjänstemannen.

Ersättningen för de dagsverken, som äro erforderliga för renhållning å prästgården, för trädgårdens brukning och för vedens beredande m. m., torde oftast vara bestämd till pris, som motsvarar dagsverkens värde före dyrtidens inträde. I regel läser alltså prästen i dessa hänseenden undgå att till fullo få känna dyrtidens tryck. Dock torde härvidlag få erinras därom, att renhållningen på prästgårdsområdet är ett onus, som ej har någon motsvarighet för statsjänstemannen. Vidare torde vara att framhålla, att de billigare brukningskostnaderna vid trädgårdsskötseln nog till stor del uppvägas av inträdd fördyring av omkostnaderna i övrigt för densamma. Där emot innebär den omständigheten, att ett stort antal präster hava tillgång till billig arbetskraft för bränslets beredande en förmån, som i denna del skänker dem en gynnsammare ställning än den statsjänstemannen i allmänhet intaga.

Med hänsyn till den mycket växlande praxis, som av länsstyrelserna tillämpas, har det icke befunnits möjligt att till något visst belopp beräkna värdet å den fördyring, prästerna kunna anses hava undgått genom de villkor i fråga om naturaprestationer till deras förmån, som göras i arrendekontrakten, medelst angivande av något medeltal härutinnan för samtliga präster. Under det att i vissa pastorat — såsom det synes dock mera undantagsvis — förmånen att åtnjuta vissa naturaprestationer kan uppskattas till rätt betydande belopp, kan det däremot beträffande andra pastorat ifrågasättas, om berörda förmån över huvud kan skattas till något som helst belopp. En värdeuppskattning i nu ifrågavarande hänseende är för övrigt beroende på den utsträckning, vari prästen tar ut de för honom betingade förmånerna. Ej heller bör förbises, att ett stort antal präster finnes, som ej äro tillförsäkrade förmåner och tjänstbarheter av nu avsedda slag. Kommitténs till länsstyrelserna riktade anmodan att om möjligt ange något värde å förmånerna i fråga har i regel ej heller kunnat av dem fullgöras. Där ett värde angivits, innefattar detta för övrigt oftast även värdet å tjänsteskjutsen, något som ju, såsom förut berörts, för det nu förevarande ändamålet är missvisande.

Frånsett emellertid den lättnad, som för ett stort antal av prästerskapet uppkommit därigenom att präst på grund av de för honom i arrendekontrakt betingade förmåner in natura och tjänstbarheter undgått att få vidkännas i hela sin vidd den fördyring av levnadskostnaderna, varav statstjänstemännen i allmänhet drabbats, torde redan *den omständigheten, att prästen i allmänhet är boende på landsbygden*, innebära en icke obetydlig förmån. Det lär vara oförnekligt, att den på landsbygden bosatte, åtminstone såsom regel betraktat, haft betydligt lättare att motstå dyrtidens tryck än invånarna i städer eller andra tätbebyggda samhällen. Häri ligger efter kommitténs tanke den huvudsakligaste anledningen till att krigstidsunderstödet må kunna sättas till lägre belopp för prästerna än för statstjänstemännen, vilkas flertal är boende i städer eller andra tätbebyggda samhällen.

Till besvarande framställer sig då den frågan, i vilken omfattning man kan anse ovannämnda omständigheter i avseende på lättnad i det tryck, som dyrtiden utövar, böra för prästerna, i jämförelse med statstjänstemännen, föranleda minskning i krigstidsunderstödet belopp.

Att verkställa en matematisk uppskattning av denna lättnad är, såsom av det anförda framgår, synnerligen vanskligt för att ej säga omöjligt, allra helst förhållandena ställa sig synnerligen olika vid olika tjänster.

Såsom förut vidrörts, gjordes vid beredande av krigstidstillägg för ecklesiastikåret 1918—1919 för präster och för kalenderåret 1918 för statstjänstemän den skillnad mellan nämnda grupper befattningshavare, att den så kallade grundplåten bestämdes för statstjänstemännen till 365 kronor men för prästerna till 200 kronor (= omkring 55 % av 365 kronor) samt det procentuella tillägget till 33 $\frac{1}{3}$ % för de förra men 30 % för de senare, varjämte maximum sattes för statstjänstemännen till 2,007 kronor 50 öre men för prästerna till 1,700 kronor (= omkring 85 % av 2,007 kronor 50 öre). Där emot utgick krigstidshjälpen med samma belopp för prästerna som för statstjänstemännen.

Därvid torde böra fästas uppmärksamheten på att skillnaden mellan krigstidsunderstödet storlek i själva verket är något större än som framgår av de angivna siffrorna. Detta sammanhänger med den förut berörda omständigheten, att den under kriget uppkomna höjningen i hyreskostnaden är avsevärt mindre än höjningen i övriga levnadskostnader.

Av den förebragta utredningen synes kommittén framgå, att någon nedsättning i *krigstidstillägget* skäligen hör äga rum för prästerna i jämförelse med statstjänstemännen. Till vilket belopp denna nedsättning bör utsträckas är icke möjligt att exakt angiva. Men kommittén har vid övervägande av vad som förekommit angående prästernas ovanberörda förmåner och den lättnad

i dyrtidens tryck dessa förmåner medfört för prästen fått den bestämda uppfattningen, att nedsättningen i fråga icke bör sträckas utöver den gräns, som enligt sammanstående beslut av regering, riksdag och kyrkomöte hittills varit tillämpad. Kommittén anser alltså *anledning saknas att vid bestämmande av krigstidstillägget åt präster i nyreglerade pastorat för ecklesiastikåret 1919—1920 frångå den proportion mellan krigstidstilläggen för å ena sidan prästerna och å den andra statstjänstemännen, vilken förut tillämpats.*

Då vissa av de skäl, som tala för att prästerna i jämförelse med statens befattningshavare erhålla ett lägre krigstidstillägg, hänföra sig till de å landet boende prästerna och särskilt till dem bland dem, vilka genom arrendekontrakt fått sig tillförsäkrade vissa naturaförmåner och tjänstbarheter, har kommittén lagit under övertvägande om ej skäl finnes att prästerna i avseende på rätten att tillgodonjuta krigstidstillägg kunde indelas i två grupper. Till den ena gruppen, som borde likställas med statens tjänstemän, skulle då hänföras exempelvis sådana präster, vilka vore bosatta i städer eller andra stadslignande samhällen och som ej åtnjöte naturaförmåner och tjänstbarheter från utarrenderat boställe. Kommittén har dock ej kunnat fullfölja denna tanke. För åstadkommande av verklig likhet mellan olika präster vore det nämligen ej tillräckligt med denna tudelning, utan behöfde klassificeringen vidare utföras. Ett indelning av prästerna i ett flertal grupper, inom vilka krigstidsunderstödet utginge efter olika grunder, skulle emellertid medföra oöverkomliga svårigheter vid understödets uträknande.

Ej heller kunde en dylik fördelning sträckas så långt att icke ett större eller mindre antal präster ändock bleve olika ställda än de övriga. Man måste nämligen här röra sig med medeltal, och i medeltalets natur ligger att den, på vilken medeltalet ej passar in, blir antingen gynnad eller missgynnad.

En sådan skillnad, som nämnts, har ej heller gjorts, då fråga varit om stats tjänstemännen, ehuru bland dessa finnas befattningshavare, vilka på grund av åtnjutna naturaförmåner haft lättare än andra att uthärda dyrtiden.

Beträffande *krigstidshjälpen*, som för innevarande ecklesiastikår utgått till prästerna efter samma grunder som till statstjänstemännen, torde icke finnas någon anledning att för kommande ecklesiastikår ifrågasätta någon olikhet mellan de båda tjänstemannagrupperna.

Innehavarna av prästertliga emeritlöner synas, i likhet med vad som för närvarande är fallet, böra i fråga om krigstidstillägg jämföras med statens pensionärer.

Grunderna för krigstidsunderstödet beräkande.

Av vad förut blivit anfört i samband med framställningen om prästerskapets behov av krigstidsunderstöd framgår, att storleken av detta understöd bör fastställas med hänsyn tagen till måttet av det krigstidsbidrag, som kan komma att för kalenderåret 1919 tillerkännas statens nuvarande och f. d. befattningshavare. Jämväl i övrigt lära de grunder, som kunna komma att fastställas för beräkandet av sistberörda bidrag böra i tillämpliga delar gälla för det till prästerna utgående krigstidsunderstödet. Förslag till bestämmelser om krigstidsbidrag åt statens befattningshavare och pensionärer hava utarbetats av särskilda inom finansdepartementet tillkallade sakkunniga, vilka den 18 februari 1919 avgivit betänkande med förslag i ämnet. Till detta förslag tillåter sig kommittén hänvisa.

*Krigstids-
understödet's
storlek.*

De sakkunniga hava framlagt alternativa förslag till bestämmelser om krigstidsbidrag. Det ena alternativet utgår från ett system med så kallad *glidande skala*, det andra bygger på det hittills använda systemet med för hela året fastställda *fixa belopp*. Då de säregna grunder, varefter det ordinarie prästerskapets löner utmätas, samt de regler, som gälla för bestridandet av kostnaden för det till sagda prästmän utgående krigstidsunderstödet, göra det så gott som omöjligt att, vad angår prästernas krigstidsunderstöd, verkställa några beräkningar, vilka hänföra sig till ett system med glidande skala, har kommittén ansett sig böra begränsa sin undersökning till enbart systemet med fixa belopp.

I det följande upptager kommittén till behandling frågan om grunderna för beräkandet av det till prästerna för ecklesiastikåret 1919—1920 utgående krigstidsunderstödet, endast i den mån dessa grunder synas böra avvika från de bestämmelser, som gälla för understödet under innevarande ecklesiastikår.

Rörande krigstidsbidragets storlek hava förutnämnda sakkunniga föreslagit, att krigstidstillägget till *statens befattningshavare* för år 1919 skulle utgå med *dels* ett belopp, motsvarande 66 $\frac{2}{3}$ procent å befattningshavarens löneförmåner (procentuellt tillägg), *dels ock* därutöver ett tillägg av 1 krona 75 öre för dag (dagtillägg). I fråga om krigstidshjälpen har hemställts, att densamma måtte utgå till samma kategorier befattningshavare, som tilldelats dylik hjälp genom beslut av 1918 års urtima riksdag, samt med belopp, motsvarande summan av de bidrag, vilka såsom krigstidshjälp utgått under år 1918 jämlikt beslut av samma års lagtima och urtima riksdagar. Krigstidstillägget skulle enligt förslaget icke för någon avlöningsperiod få överstiga 120 procent av de avlöningsförmåner, å vilka tillägget för samma period beräknades. Denna begränsning utövar inverkan allenast, då avlöningen understiger 1,200 kronor för år räknat. Sammanlagda beloppet av en befattnings-

havares krigstidstillägg och krigstidshjälp skulle icke i något fall få utgöra mera än 13 kronor 70 öre för dag (motsvarande 5,000 kronor 50 öre för år räknat). Denna sistnämnda maximibestämmelse verkar vid en löneinkomst av 6,540 kronor och därutöver.

Till *f. d. befattningshavare i statens tjänst* m. fl. pensionärer skulle enligt de sakkunnigas förslag utgå krigstidstillägg, bestående av *dels* procentuellt tillägg å $66\frac{2}{3}$ procent av dem tillkommande pension eller understöd, *dels* och därutöver dagtillägg med 1 krona för dag. Det procentuella tillägget skulle icke få utgöra mera än 4 kronor för dag. Tillägget skulle i sin helhet för varje utbetalningsperiod icke få överstiga 150 procent av pensionens eller understödets belopp för samma period. Sammanlagda beloppet av krigstidstillägg och krigstidshjälp å avlöning såsom befattningshavare i statens tjänst samt av krigstidstillägg å pension eller understöd skulle icke i något fall få utgöra mera än 13 kronor 70 öre för dag.

Därest man, med utgångspunkt från de sakkunnigas ovan angivna förslag, utmäter *prästernas* krigstidsunderstöd för ecklesiastikåret 1919—1920 med iakttagande av den proportion, som rätt mellan understödet för innevarande ecklesiastikår och det stats tjänarna jämlikt 1918 års lagtima riksdags beslut tillkommande krigstidsbidraget, bör detsamma för instundande ecklesiastikår utgå med följande belopp.

A. Krigstidsunderstöd till i tjänst varande prästmän.

Procentuellt tillägg: 60 procent av avlöningsförmånerna.

Dagtillägg: 1 krona för dag (55 procent) av 1 krona 75 öre = 96 öre).

Krigstidshjälp = statens befattningshavare.

Absolut maximum för sammanlagda beloppet av krigstidstillägg och krigstidshjälp: 11 kronor 65 öre för dag d. v. s. 4,250 kronor för år (85 procent¹⁾ av 13 kronor 70 öre = 11 kronor 64 öre). — Detta maximum börjar utöva inverkan först vid en lön, som överstiger 6,475 kronor.

Det för statstjänstemännens krigstidstillägg stadgade relativa maximum av 120 procent å avlöningsförmånerna skulle, vad prästerna beträffar, komma att utöva inverkan allenast då sagda förmåner understiga 600 kronor för år räknat, samt saknar följaktligen praktisk betydelse.

B. Krigstidstillägg till prästerliga emeriti.

Detta understöd bör utgå efter samma grunder som krigstidstillägget till statens pensionärer.

Av den tidigare lämnade redogörelsen för de åtgärder, som hittills vid-

¹⁾ Jämför sid. 21.

tagits i syfte att bereda krigstidsunderstöd åt prästerskapet, framgår, att såväl statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet som urtima riksdagen år 1918 förutsatt, att det krigstidsunderstöd, som kunde komma att beviljas prästerskapet för ecklesiastikåret 1919—1920 skulle bestämmas till sådant belopp, att det innefattade även *ersättning för det uteblivna extra krigstidsunderstödet för senare hälften av ecklesiastikåret 1918—1919* och således utgå med ett däremot svarande förhöjt belopp. Det blir således nödvändigt att söka utreda frågan om omfattningen av det extra krigstidsunderstöd, som kunde hava tillerkänts prästerna för senare hälften av ecklesiastikåret 1918—1919.

Vad då först angår *de i tjänst varande understödsberättigade prästmännen*, synas dessa, med tillämpning av bestämmelserna i nämnda kungörelserna den 30 augusti och den 3 december 1918, hava bort såsom extra krigstidsunderstöd bekomma *dels* ett procentuellt tillägg, utgörande 30 procent av de å senare hälften av ecklesiastikåret 1918—1919 belöpande avlöningsförmånerna, dock högst 750 kronor för halvåret räknat, *dels* ett dagtillägg, uppgående för hela halvåret till 100 kronor, *dels* slutligen krigstidshjälp till samma belopp som statsjänstemän, tillhörande motsvarande inkomstgrupper.

Vidkommande därefter *innehavarna av prästerliga emeritilöner* — för närvarande uteslutande extra ordinarie prästmän med en emeritilön av 1,500 kronor vardera — så borde dessa, med tillämpning av nyssberörda nämnda kungörelser, såsom krigstidstillägg hava erhållit *dels* $\frac{1}{3}$ av det å tiden 1 november 1918—30 april 1919 belöpande emeritilönebeloppet, *dels* ock därutöver 100 kronor. Hela tilläggsbeloppet för varje emeritus skulle alltså hava uppgått till 350 kronor.

Det förhöjda krigstidsunderstöd, som, enligt vad ovan anförts, bör tillerkännas det i tjänst varande prästerskapet, motsvarar för år räknat en förhöjning av det procentuella tillägget med 15 procent och av dagtillägget med 25 öre¹⁾ samt av maximibeloppet för sammanlagda understödet med 2 kronor 35 öre för dag²⁾. Krigstidshjälpen torde böra förhöjas med de belopp, vilka skulle hava utgått såsom extra krigstidshjälp. — De till förhöjt krigstidstillägg berättigade innehavarna av emeritilöner synas böra få sitt tillägg för instundande ecklesiastikår ökat med 350 kronor.

Krigstidsunderstöd för ecklesiastikåret 1919—1920 torde böra tilldelas samma grupper befattningshavare som för innevarande ecklesiastikår åtnjuta dylikt understöd (se §§ 1 och 6 i kungörelsen den 30 augusti 1918).

Befattningshavare, som böra erhålla krigstidsunderstöd.

1) $\frac{100 \text{ kronor}}{365} = 27 \text{ öre.}$

2) $\frac{750 \text{ kronor} + 100 \text{ kronor}}{365} = 2 \text{ kronor } 33 \text{ öre.}$

I fråga om den förhöjning av krigstidsunderstödet, som avsetts att inträda i stället för extra krigstidsunderstöd för senare hälften av ecklesiastikåret 1918—1919, kommer givetvis det förhållandet att denna förhöjning skall hänföras till krigstidsunderstödet för ecklesiastikåret 1919—1920 att medföra vissa svårigheter. Således lär det å ena sidan icke bliva möjligt att låta dylik förhöjning utgå till sådana tjänstnehavare, vilka, ehuru de skulle hava varit berättigade till extra krigstidsunderstöd under ecklesiastikåret 1918—1919, för tiden efter den 1 maj 1919 icke äro berättigade att uppbära krigstidsunderstöd. Å andra sidan synes det, med avseende å sättet för understödets utgående, nödigt att, vad beträffar innehavare av ordinarie befattningar och ständiga adjunkture, tillerkänna samtliga dylika prästmän, vilka äro anställda i pastorat, där ny lönereglering trätt i kraft före den 1 maj 1919, sådan förhöjning, även om prästmannen i fråga icke skulle hava varit berättigad till extra krigstidsunderstöd under nu löpande ecklesiastikår. Vad åter angår de extra ordinarie prästmännen, synes vara lämpligt och icke förorsaka någon svårighet att låta allenast dem komma i åtnjutande av förhöjningen, vilka under någon del av senare hälften av ecklesiastikåret 1918—1919 varit enligt kungörelsen den 30 augusti 1918 berättigade till krigstidsunderstöd.

*Löneför-
måner å vilka
procentuellt
tillägg bör
beräknas.*

I fråga om de olika slag av löneförmåner, å vilka procentuellt tillägg skall beräknas, synas ett par mindre modifikationer böra vidtagas i de bestämmelser, som för närvarande gälla.

Den till ständiga adjunkter utgående ersättningen för bostad och viver kan — därest densammans belopp icke redan från början blivit bestämt med hänsyn till den av dyrtiden orsakade prissfördyringen — genom beslut av domkapitlet i skäligen mån förhöjas. Åtminstone i vissa fall lära domkapitlet även fattat beslut om dylik förhöjning. Vid sådant förhållande torde det vara lämpligast att, såsom skett beträffande adjunkterna i egentlig bemärkelse, även i fråga om de ständiga adjunkterna undantaga viverersättningen från de löneförmåner, som skola läggas till grund för beräkandet av krigstidstillägg.

Av skäl, vilka längre fram angivas, anser kommittén, att en adjunkt, som tjänstgör vid två ordinarie befattningar, bör få beräkna krigstidstillägg jämväl å den förhöjning i adjunktsarvodet, som utgår enligt 12 § 3 stycket prästlöneregleringslagen. För möjliggörande härav torde dylik förhöjning i arvodet böra uttryckligen angivas bland de avlöningsförmåner, å vilka det procentuella tillägget skall beräknas.

*Rätten till
dagtillägg.*

Angående skälen för grundplåtens förvandling till dagtillägg hänvisas till de sakkunnigas betänkande sid. 33 och 34. Av sagda förvandling följer så-

som en konsekvens, att några särskilda villkor icke böra uppställas för rätten att erhålla dylikt tillägg.

I överensstämmelse med vad de sakkunniga föreslagit beträffande statstjänstemännen (se sid. 36 och 37 i de sakkunnigas betänkande) torde även i fråga om prästerna rätten till krigstidshjälp böra förbehållas allenast de befattningshavare, som *vid eklelesiastikårets början* innehava prästerlig beställning av beskaffenhet att medföra rätt till krigstidstillägg.

Rätten till krigstidshjälp.

Av skäl, som andragits av de sakkunniga (se betänkandet sid. 37), synes jämväl de prästerliga befattningshavarnas krigstidshjälp böra beräknas och utbetalas periodvis i likhet med krigstidstillägget.

I fråga om statstjänstemännen hava de sakkunniga i anslutning till bestämmelserna i kungörelsen den 3 december 1918 hemställt (se betänkandet sid. 42), att befattningshavare, som av statens medel åtnjuta lön eller arvode för två eller flera befattningar, skall få uppbära dagtillägg och krigstidshjälp för endast *en* av befattningarna, den högst avlönade, men däremot bekomma procentuellt tillägg, beräknat å de sammanlagda avlöningsförmånerna såsom ett helt. Härvid har man utgått ifrån, att i flertalet fall endera av, eventuellt alla de med varandra förenade befattningarna vore att betrakta såsom bisysslor, rörande vilka från början förutsatts, att de skulle uppehållas av personer, som därjämte innehade annan tjänst, och vilkas avlöning bestämts med hänsyn till nämnda förhållande.

Två eller flera befattningar.

Vad prästerna angår, ställer sig saken något annorlunda. I åtskilliga fall måste även här endera av de förenade tjänsterna närmast anses såsom en bisyssla. Detta lär, åtminstone i regel, vara förhållandet, då en prästerlig befattningshavare tillika innehar annan tjänst, vid vilken han är berättigad att av statsmedel uppbära krigstidstillägg och krigstidshjälp eller annan därmed jämförlig tillfällig löneförbättring: befattning såsom lasarets-, hospitals- eller fängelsepredikant, regementspastor etc. Vid en dylik förening av tjänster synes *procentuellt* tillägg böra få beräknas å avlöningsförmånerna såväl vid den prästerliga beställningen som vid den tjänst, där krigstidsbidraget utgår av statsmedel, under det att dagtillägg och krigstidshjälp endast skulle utgå vid sistnämnda befattning. Med hänsyn till de olika myndigheter och andra vederbörande, som utbetala avlöningen vid de särskilda befattningarna, ävensom till de olika betalningsterminerna torde iakttagandet av ett för samtliga understödsförmåner gällande maximum möta stora praktiska svårigheter. Det torde för övrigt i fråga om här förevarande prästmän endast rent undantagsvis inträffa, att de sammanlagda avlöningsförmånerna uppgå till ett så högt belopp (6,475 kronor), att bestämmelserna om maximum skulle behöva

träda i tillämpning. Kommittén anser därför, att det procentuella tillägget vid den prästerliga beställningen bör utgå med fullt belopp, oberoende av det krigstidsbidrag, som kan komma att bliva beviljat vid den andra tjänsten. Med hänsyn härtill läser det bliva nödigt att meddela föreskrift om maximum särskilt för det procentuella tillägget.

Även i det fall, att en och samma prästerliga befattningshavare innehar två tjänster av beskaffenhet, som angives i § 1 av kungörelsen den 30 augusti 1918, har den ena tjänsten stundom karaktären av bisyssla. Detta synes vara förhållandet, då en extra ordinarie prästman tjänstgör vid två ordinarie befattningar. Han bör då vara berättigad att beräkna procentuellt tillägg såväl å förhöjningen av adjunksarvodet som å båda vikariearvodena.

Karaktären av bisyssla är även otvetydig i de fall, då en ordinarie befattningshavare förordnats att jämte egen tjänst vikariera för eller biträda annan ordinarie prästman, liksom även då en kyrkoherde tillika innehar befattning som kontraktsprost. Då det emellertid med hänsyn till avfattningen av 1 § i lagen den 30 augusti 1918 synes vara tveksamt, om krigstidsunderstöd kan beviljas nämnda prästerliga befattningshavare, har kommittén icke ansett sig böra ifrågasätta, att procentuellt tillägg skulle beräknas å den i ovanberörda fall utgående gottgörelsen eller å kontraktsprostarvodet.

Där en ordinarie prästman i ett nyreglerat pastorat tillika tjänstgör såsom långvakanskyrkoherde eller långvakanskomminister i samma eller ett angränsande, likaledes nyreglerat pastorat, eller där en extra ordinarie präst samtidigt innehar förordnande att uppehålla två vakanssatta tjänster — i vilka fall vederbörande befattningshavare äger uppbära båda lönerna oavkortade — kan det enligt kommitténs mening icke anses lämpligt, att procentuellt tillägg utgår vid mer än den ena tjänsten, den högst avlönade.

Med hänsyn till den ståndpunkt kommittén sålunda intagit till spörsmålet om krigstidstilläggets utgående vid förening av två prästerliga tjänster, har kommittén ansett, att den i § 4 mom. 1 stycket 1 av kungörelsen den 30 augusti 1918 meddelade bestämmelsen borde fortfarande kvarstå såsom huvudregel och föreskrifterna om utvidgad rätt till bekommande av procentuellt tillägg intagas såsom ett undantagsstadgande.

*Befattnings-
havares
tjänst-
ledighet.*

De prästerliga befattningshavarna äro vid tjänstledighet skyldiga att i viss utsträckning bidra till vikariens avlöning. Däremot äro de berättigade att oaktat ledigheten själva uppbära samtliga med tjänsten förenade löneförhöjningar. Vid sådant förhållande kan krigstidstillägget icke, såsom de sakkunniga föreslagit i fråga om statstjänstemännen (se betänkandet sid. 77), undergå nedsättning i samma proportion, som avlöningen minskas, och någon motsvarighet till den i de sakkunnigas förslag till kungörelse om krigstidstillägg

och krigstidshjälp under år 1919 åt befattningshavare i statens tjänst, alternativ II § 5 intagna bestämmelsen om minskning i krigstidstillägget vid visst slag av tjänstledighet lär icke vara av behovet påkallad för prästernas del.

Totala beloppet krigstidsunderstöd för ecklesiastikåret 1919—1920.

För att utröna storleken av det belopp, vartill ett efter förut angivna grunder utgående krigstidstillägg åt *ordinarie präster och ständiga adjunkter* i nyreglerade pastorat sammanlagt skulle komma att uppgå under ecklesiastikåret 1919—1920, har kommittén låtit verkställa särskilda detaljerade beräkningar. Enligt dessa beräkningar skulle hela beloppet krigstidstillägg för nämnda befattningshavare komma att belöpa sig till omkring 4,800,000 kronor.

Angående krigstidshjälpen åt nyssberörda prästmän har en mera summarisk beräkning verkställts med begagnande i huvudsak av den metod, som kommittén i sina tidigare undersökningar rörande krigstidsunderstödet storlek använt, och för vilken en kortfattad redogörelse lämnats i förutberörda nådiga proposition nr 286 till 1918 års lagtima riksdag, sid. 34. Beräkningen har givit vid handen, att sammanlagda beloppet krigstidshjälp till här ifrågavarande befattningshavare torde uppgå till ungefär 220,000 kronor.

Med användande av från domkapitlen särskilt införskaffade uppgifter rörande antalet *adjunkter i egentlig bemärkelse* inom varje stift har kommittén beräknat beloppet krigstidstillägg och krigstidshjälp åt nämnda extra ordinarie prästmän till respektive 325,000 kronor och 35,000 kronor.

För *kontraktadjunkter* och med dem likställda extra ordinarie befattningshavare torde krigstidstillägget kunna uppskattas till omkring 25,000 kronor och krigstidshjälpen till ungefär 2,000 kronor.

Slutligen torde för *innehavarna av prästerliga emeritilöner* krigstidstillägget kunna beräknas till cirka 20,000 kronor.

Krigstidsunderstödet till samtliga här ifrågavarande ecklesiastika befattningshavare skulle således kunna beräknas komma att uppgå till sammanlagt 5,427,000 kronor.

På grund av stadgandet i 4 § av lagen den 30 augusti 1918 skall en del av krigstidsunderstödet till det ordinarie prästerskapet och de ständiga adjunkterna i nyreglerade pastorat påvila pastoraten i form av ökade församlingsavgifter. Återstoden av understödet till nämnda befattningshavare kommer kyrkofonden att få vidkännas *dels* i form av minskad inkomst av arrendemedel, lägenhetsavgälder och räntor, vilka eljest skulle från pastoraten hava inlevererats till fonden enligt 3 § 5 mom. kyrkofondslagen *dels* genom ökad utbetalning av skogsförsäljningsmedel, som tillkomma pastoraten enligt

*Kostnadens
fördelning
mellan pasto-
raten och
kyrkofonden.*

19 § 4 mom. prästlönereglingslagen, *dels ock* genom förhöjda bidrag till pastoraten enligt 21 § sistnämnda lag.

För att kunna utröna, huru stor del av understödsbeloppet till ordinarie präster och ständiga adjunkter (tillhopa 5,020,000 kronor) som kan förväntas komma att bestridas genom ökade församlingsavgifter, och huru stor anpart därav, som torde komma att belasta kyrkofonden, har kommittén varit nödsakad utföra särskilda beräkningar för varje nyreglerat pastorat. Sagda kalkyler hava verkställts med utgångspunkt från de taxeringsvärden och inkomstbelopp, som fastställts vid 1918 års taxeringar, samt med användande i övrigt av de senaste uppgifter angående avlöningstillgångarnas storlek, vilka varit för kommittén tillgängliga. Undersökningen har givit till resultat, att omkring 1,755,000 kronor (1,680,000 kronor av krigstidstillägget och 75,000 kronor av krigstidshjälpen) eller 35 % av berörda understödsbelopp kan beräknas komma att åvila församlingarna, under det att omkring 3,265,000 kronor (3,120,000 kronor av krigstidstillägget och 145,000 kronor av krigstidshjälpen) eller 65 % skulle belasta kyrkofonden.

Då krigstidsunderstödet till adjunkter i egentlig bemärkelse, till pastoratsadjunkter och till emeriti, tillhopa 407,000 kronor, i sin helhet utgår från kyrkofonden, skulle denna således få att svara för inalles 3,672,000 kronor av totalkostnaden för understödet.

Nedan intagna tablå innehåller en sammanställning av de här ovan lämnade uppgifterna angående understödsbeloppens storlek samt deras fördelning mellan pastoraten och kyrkofonden.

Tablå, utvisande det beräknade beloppet krigstidsunderstöd till olika grupper prästerliga befattningshavare under ecklesiastikåret 1919—1920.

	Summa.	Av krigstidsunderstödet bestrides av	
		pastoraten.	kyrkofonden.
	Kr.	Kr.	Kr.
Krigstidstillägg åt ordinarie präster och ständiga adjunkter	4,800,000	1,680,000	3,120,000
Krigstidshjälp åt ordinarie präster och ständiga adjunkter	220,000	75,000	145,000
Krigstidstillägg åt adjunkter i egentlig bemärkelse	325,000	—	325,000
Krigstidshjälp » » » » »	35,000	—	35,000
Krigstidstillägg åt kontraktsadjunkter	25,000	—	25,000
Krigstidshjälp » » » » »	2,000	—	2,000
Krigstidstillägg åt emeriti	20,000	—	20,000
	5,427,000	1,755,000	3,672,000

Kyrkofondens förmåga att bära den på fonden belöpande andelen av krigstidsunderstödet för ecklesiastikåret 1919—1920.

Under åren 1914—1917 företer kyrkofonden enligt de av statskontoret publicerade s. k. fondredogörelserna följande utveckling.

År	Inkomster	Utgifter	Behållning vid årets slut	Ökning under året
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
1913	—	—	8,140,883	—
1914	1,901,336	1,343,480	8,698,739	557,856
1915	2,630,744	1,745,669	9,583,814	885,075
1916	5,231,882	2,795,820	12,019,876	2,436,062
1917	8,573,796	3,643,275	16,950,396	4,930,520

I 5 § av lagen om krigstidsunderstöd den 30 augusti 1918 stadgas, såsom redan förut framhållits, att kyrkofonden icke må för något år i vidsträcktare mån tagas i anspråk för gäldande av krigstidsunderstöd än som motsvarar fondens återstående överskott för närmast föregående kalenderår, sedan samtliga fonden eljest åliggande utgifter blivit bestridda.

Fullständiga uppgifter rörande kyrkofondens inkomster och utgifter under sista kvartalet av år 1918 hava ännu icke inkommit till statskontoret från länsstyrelserna. Någon fullt exakt kännedom om kyrkofondens överskott för nämnda år kan därför för närvarande icke erhållas. Kommittén har emellertid med ledning av material, som tillhandahållits av statskontorets fondbyrå, beräknat fondens inkomster under år 1918 till omkring 9,750,000 kronor och dess utgifter under samma tid — inberäknat utgifterna i anledning av krigstidsunderstöd — till ungefär 4,000,000 kronor. Överskottet torde således komma att uppgå till cirka 5,750,000 kronor. Nyss angivna inkomst- och utgiftsbelopp hänföra sig till fondens *kassakonto* och inbegripa följaktligen ej eventuella fordringar och skulder.

Jämlikt 5 § i lagen om krigstidsunderstöd får till bestridande av kostnaden för dylikt understöd för ecklesiastikåret 1919—1920 av kyrkofondens medel disponeras, förutom ovanberörda överskott 5,750,000 kronor, jämväl ett belopp, svarande mot fondens utgifter under år 1918 för det under ecklesiastikåren 1917—1919 utgående krigstidsunderstödet. Då det emellertid visat sig vara förenat med synnerligen stora svårigheter att med tillhjälp av förefintligt räkenskapsmaterial beräkna storleken av sagda utgiftspost samt det belopp, som utgör fondens faktiska överskott för år 1918, är, såsom av det förut sagda framgår, mer än tillräckligt för att bestrida den på fonden

belöpande andelen, omkring 3,675,000 kronor, av kostnaden för det ifrågasatta understödet, har kommittén icke ansett sig behöva verkställa särskild utredning för utrönande av postens storlek.

Vad kommittén nu anfört, torde giva vid handen, att stadgandet i 5 § av krigstidsunderstödslagen icke lär lägga hinder i vägen för ett utmätande av understödet enligt de grunder, som kommittén i det föregående ansett böra komma i tillämpning.

*Förhöjda
lönetillskott
till präster-
skapet i oreg-
lerade pa-
storat.*

Det bör emellertid icke förbises, att rättvisa och billighet fordra, att de präster, vilkas löner fortfarande utgå enligt äldre lönereregleringar, för ecklesiastikåret 1918—1919 tillerkännas lönetillskott i betydligt större omfattning än tidigare ägt rum, samt att man följaktligen vid bedömande av kyrkofondens bärighet måste taga hänsyn jämväl till de stora krav, som härigenom komma att ställas på fonden. Till ett dylikt beaktande har kommittén haft desto större anledning, som kommittén genom nådigt beslut den 30 augusti 1918 fått sig anbefallt att till Eders Kungl. Maj:t inkomma med förslag till de belopp, som med hänsyn till kyrkofondens ställning syntes kunna för ecklesiastikåret 1918—1919 såsom lönetillskott utgå åt präster i ännu icke nyreglerade pastorat. Ehuru kommittén hittills icke varit i tillfälle att fatta definitiv ståndpunkt i denna fråga, har kommittén likväl ansett sig böra låta verkställa en approximativ beräkning av det belopp, som kan anses erforderligt för att i huvudsaklig anslutning till det system, som hittills tillämpats, genom lönetillskott uppbringa minimiinkomsten för prästmän i oreglerade pastorat till ett med hänsyn till dyrtiden skäligt belopp.

Kommittén har vid denna kalkyl — i överensstämmelse med de principer, som synas hava under de sista åren följts vid utdelandet av lönetillskott — utgått ifrån, att man borde söka uppbringa minimiinkomsten för kyrkoherdar och komministrar i oreglerade pastorat till belopp, som ungefär motsvarade de i 1910 års prästlönereregleringslag stadgade så att säga normala minimilönerna för ordinarie befattningshavare.

Härvid har kommittén förutsatt, att man vid bestämmande av tillskottsbeloppens storlek borde beakta *dels* det krigstidstillägg, som utgått under innevarande ecklesiastikår, *dels ock* det extra krigstidstillägg, som av förut berörd anledning icke kommit att beviljas för senare hälften av ecklesiastikåret, men för vilket prästerskapet i de nyreglerade pastoraten skulle beredas ersättning genom förhöjning i tillägget för ecklesiastikåret 1919—1920, samt att man med hänsyn härtill borde söka uppbringa minimilönerna för prästerskapet i oreglerade pastorat till 6,000 kronor för kyrkoherde och 4,000 kronor för komminister (föregående ecklesiastikår 4,500, respektive 3,000 kronor). Kommittén har vidare vid beräkningen utgått ifrån att de för när-

varande utgående ålderstilläggen — till kyrkoherde efter 25 prästerliga tjänstår 300 kronor samt till komminister efter 20 tjänstår 200 kronor och efter ännu 5 tjänstår ytterligare 200 kronor — skulle komma att förhöjas till respektive 500, 300 och 300 kronor.

Kommitténs i överensstämmelse med nu angivna grunder verkställda kalkyler, vilka dock endast kunna göra anspråk på att vara *mycket approximativa*, hava givit vid handen, att för höjningen av lönetillskotten för innevarande ecklesiastikår kan beräknas komma att erfordras ett belopp av inemot 1,000,000 kronor.

Även med beaktande av denna utgiftspost är således kyrkofondens överskott för år 1918 tillräckligt stort för att bestrida den på fonden belöpande andelen av de av kommittén föreslagna krigstidsunderstöden för ecklesiastikåret 1919—1920.

Kyrkofondens förmåga att även för framtiden bära utgifter för krigstidsunderstöd.

Då det gäller att undersöka kyrkofondens förmåga att kunna bära den ökning av fondens utgifter, som föranledes av krigstidsunderstödet, bör man emellertid enligt kommitténs mening icke inskränka sig till här närmast förevarande ecklesiastikår allena. Man synes även böra taga i betraktande den möjligheten, att det kunde bliva nödvändigt att under ett antal år framåt tilldela prästerskapet krigstidsunderstöd eller annan därmed jämförlig tillfällig löneförbättring. Det blir då nödvändigt att pröva, huruvida kyrkofonden förmår vidkännas de av sådant understöd föranledda ökade utgifterna, även sedan samtliga pastorat blivit föremål för ny löneroglering, vilket förhållande praktiskt taget kan anses hava inträtt ecklesiastikåret 1925—1926.

För utredande av nämnda fråga har kommittén låtit verkställa en beräkning angående sammanlagda beloppet av det krigstidsunderstöd, som skulle tillkomma prästerskapet, därest samtliga pastorat vore nyreglerade. Kalkylen utgår ifrån ett procentuellt tillägg av 60 procent, ett dagtillägg å 1 krona och ett maximibelopp för tillägget av 5,000 kronor för år. Krigstidshjälpen har beräknats utgå efter samma grunder som av de sakkunniga föreslagits för statstjänstemännen under år 1919. Utredningen har givit till resultat, att hela understödsbeloppet kan beräknas komma att uppgå till omkring 8,800,000 kronor. Genom särskilda beräkningar för varje pastorat har vidare utrönts, huru stor del av understödsbeloppet till ordinarie befattningshavare och ständiga adjunkter, som skulle komma att bestridas medelst ökade församlingsavgifter, och huru mycket, som skulle belasta kyrkofonden. Resultatet av beräkningarna har sammanförts i nedan intagna tablå.

Tablå, utvisande det beräknade beloppet krigstidsunderstöd till olika grupper prästerliga befattningshavare under ecklesiastikåret 1925—1926.

	Summa.	Av krigstidsunderstödet bestrides av	
		pastoraten.	kyrkofonden.
	Kr.	Kr.	Kr.
Krigstidstillägg åt ordinarie präster och ständiga adjunkter	7,950,000	3,020,000	4,930,000
Krigstidshjälp åt ordinarie präster och ständiga adjunkter	325,000	125,000	200,000
Krigstidstillägg åt adjunkter i egentlig bemärkelse	300,000	—	300,000
Krigstidshjälp » » » » »	25,000	—	25,000
Krigstidstillägg åt kontraktsadjunkter	25,000	—	25,000
Krigstidshjälp » »	2,000	—	2,000
Krigstidstillägg åt emeriti	150,000	—	150,000
	8,777,000	3,145,000	5,632,000

Såsom av tablå framgår, skulle kyrkofonden få att svara för tillhoppa omkring 5,630,000 kronor av förutnämnda understödsbelopp cirka 8,800,000 kronor.

För att söka utröna, huruvida kyrkofonden kan förväntas förmå bära nyssnämnda utgift, har kommittén verkställt en förnyad granskning av de beräkningar, som lågo till grund för den av kommittén tidigare uppgjorda, i förutberörda nådiga proposition nr 286 till 1918 års lagtima riksdag intagna finansplanen för år 1925. Sagda granskning har givit vid handen, att fonden på grund av den utveckling av de ekonomiska förhållandena, som de sista åren ägt rum, och som är av den art, att den måste komma att medföra en bestående förhöjning av åtskilliga inkomstposter — särskilt församlingsavgifter, som ej återgäldas ur kyrkofonden, skogsförsäljningsmedel samt ränta och annan vinst å kyrkofondens tillgångar — med största sannolikhet år 1925 skulle kunna bära ovanberörda utgift för krigstidsunderstöd, därest sådant understöd skulle komma att anses erforderligt. — Kommittén anser sig emellertid böra framhålla, att en dylik beräkning för framtiden under alla förhållanden måste bli ytterst vanskelig och osäker. Särskilt kunna vidtagna ändringar i avseende å beskattningen, exempelvis en mera betydande förhöjning av det bevillningsfria avdraget, komma att medföra en avsevärd minskning av församlingsavgifterna, vilket förhållande i sin ordning föranleder ökning av kyrkofondens utgifter.

Författningsbestämmelser.

I överensstämmelse med förut angivna grunder för krigstidsunderstödet utgående har kommittén uppgjort närslutna förslag till kungörelser *dels* om krigstidsunderstöd under ecklesiastikåret 1919—1920 åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat samt åt vissa extra ordinarie präster, *dels ock* om krigstidstillägg under nämnda ecklesiastikår åt innehavare av prästerliga emeritilöner. Författningsförslagen upptaga tillika nödiga bestämmelser beträffande utbetalningen av krigstidsunderstöden.

I fråga om motiven till de föreslagna stadgandena, till den del dessa avvika från bestämmelserna i kungörelserna den 30 augusti 1918, torde vara tillräckligt att hänvisa till vad kommittén förut anfört.

På begäran av kommittén hava domkapitlen i riket ävensom Stockholms stads konsistorium givit kommittén del av de erinringar, som enligt domkapitlens eller konsistoriets mening kunde vara att göra vid tillämpningen av kungörelsen den 30 augusti 1918 angående krigstidsunderstöd under ecklesiastikåret 1918—1919 åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat samt åt vissa extra ordinarie präster, t. ex. därutinnan att tvekan uppstått om rätta tolkningen av de i kungörelsen meddelade bestämmelserna, eller att någon bestämmelse i anseende å genomförandet visat sig mindre ändamålsenlig.

De gjorda erinringarna hava föranlett kommittén att giva vissa i författningsförslagen intagna bestämmelser en avfattning, som i formellt hänseende något avviker från motsvarande stadganden i nyssberörda kungörelse av den 30 augusti 1918.

Stockholm den 6 mars 1919.

Underdånigst

JOHAN WIDÉN.

HUGO TIGERSCHIÖLD.

CASTEN VON OTTER.

H. Nordström.

Förslag

till kungörelse om krigstidsunderstöd under ecklesiastikåret 1919—1920
åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat samt
åt vissa extra ordinarie präster.

Allmänna grunder för krigstidsunderstöds utgående.

§ 1.

Nedan angivna prästerliga befattningshavare äga för ecklesiastikåret 1919—1920 uppbära *krigstidstillägg*, nämligen:

1) *kyrkoherdar* och *komministrar* (såväl ordinarie befattningshavare som s. k. långvakansvikarier), för vilka lönereglering, fastställd enligt lagen om reglering av prästerskapets avlöning den 9 december 1910, trätt i tillämpning;

2) i nyreglerade pastorat anställda extra ordinarie prästmän, vilkas avlöningsförmåner bestridas på sätt i 14 § 3 mom. nyssnämnda lag omförmäles (s. k. *ständiga adjunkter*);

3) extra ordinarie prästmän, vilkas arvoden utgå jämlikt 1 § 3 mom. i nådiga förordningen den 18 april 1914 angående reglering av det extra ordinarie prästerskapets avlöning m. m. (*adjunkter i egentlig bemärkelse*); samt

4) extra ordinarie prästmän, vilkas arvoden utgå enligt 6 § 8 mom. i lagen om kyrkofond den 9 december 1910 (*kontraktsadjunkter*, järnvägspräst).

§ 2.

Mom. 1. Befattningshavare äger med de nedan i denna kungörelse angivna begränsningar och undantag uppbära krigstidstillägg med *dels* ett belopp, motsvarande 60 procent av de kontanta avlöningsförmåner av i § 3 omförmäld beskaffenhet, vilka jämlikt fastställd lönereglering eller med stöd av gällande författningsbestämmelser till honom utgå under ecklesiastikåret 1919—1920 (*procentuellt tillägg*), *dels ock* därutöver med 1 krona för dag (*dagtillägg*).

Procentuellt tillägg må icke utgöra mera än 10 kronor 65 öre för dag räknat.

Mom. 2. Är kyrkoherde, komminister eller ständig adjunkt anställd i pastorat, där ny lönereglering trätt i kraft före den 1 maj 1919, eller har annan extra ordinarie präst än ständig adjunkt under hela eller någon del av senare hälften av ecklesiastikåret 1918—1919 varit berättigad till krigstidstillägg enligt nådiga kungörelsen den 30 augusti 1918, skall det i mom. 1 omförmälda krigstidstillägget förhöjas, det procentuella tillägget med ett belopp, motsvarande 15 procent å de kontanta avlöningsförmånerna, och dagtillägget med 25 öre för dag.

Procentuellt tillägg till i detta moment avsedd befattningshavare må icke utgöra mera än 12 kronor 75 öre för dag räknat.

§ 3.

Mom. 1. Krigstidstillägg beräknas å nedannämnda slag av löneförmåner:

1) för *kyrkoherdar* och *komministrar* å lön;

ålderstillägg;

hyresersättning och

skjutsersättning;

2) för *ständiga adjunkter* å

adjunktsarvode (såväl grundbelopp som ålderstillägg);

3) för *adjunkter i egentlig bemärkelse* å

adjunktsarvode (såväl grundbelopp som ålderstillägg och förhöjning i arvode på grund av tjänstgöring vid två ordinarie befattningar) och vikariearvode;

4) för *kontraksadjunkter* å

av Konungen bestämt arvode.

Mom. 2. Krigstidstillägg beräknas icke å sådan förhöjning av lön, som omförmäles i 10 § av lagen om reglering av prästerskapets avlöning, eller å skjutsbidrag, som utgår med stöd av stadgandet i 6 § 9 mom. av lagen om kyrkofond.

§ 4.

Krigtidshjälp, beräknad dels för befattningshavares hustru, om han vid ecklesiastikårets ingång är gift, dels för husföreståndarinna, vid samma tidpunkt anställd hos befattningshavare, som är änkling och underhåller barn under 15 års ålder, och dels för barn under 15 års ålder, vilka befattningshavare vid samma tidpunkt underhåller, utgår, med de nedan i denna författning angivna undantag och förbehåll, till i § 1 omförmäld befattningshavare, som den 1 maj 1919 innehar tjänst av i samma paragraf angiven beskaffenhet.

Krigstidshjälp får tillgodonjutas för samma tid, för vilken rätt till krigstidstillägg äger rum, dock att för tid, under vilken befattningshavare på grund av inkallelse till militär tjänstgöring är förhindrad uppehålla befattningen, krigstidshjälp utgår, även om krigstidstillägg därunder icke må uppbäras.

§ 5.

Mom. 1. Krigstidshjälpen utgår, för år räknat, då det beräknade belopp, för vilket befattningshavaren under år 1918 haft att erlägga skatt enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt (äkta makars taxeringar sammanräknade) utgör

högst 1,000 kronor: med 225 kronor för hustru eller husföreståndarinna och med 112 kronor 50 öre för varje barn;

från 1,000 till och med 2,000 kronor: med 180 kronor för hustru eller husföreståndarinna och med 90 kronor för varje barn;

från 2,000 till och med 3,000 kronor: med 135 kronor för hustru eller husföreståndarinna och med 67 kronor 50 öre för varje barn; samt

från 3,000 till och med 6,000 kronor: med 90 kronor för hustru eller husföreståndarinna och med 45 kronor för varje barn.

Mom. 2. Krigstidshjälp till i § 2 mom. 2 avsedd befattningshavare utgår, för år räknat, då det beräknade belopp, för vilket befattningshavaren under år 1918 haft att erlägga skatt enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt (äkta makars taxeringar sammanräknade) utgör

högst 1,000 kronor: med 300 kronor för hustru eller husföreståndarinna och med 150 kronor för varje barn;

från 1,000 till och med 2,000 kronor: med 240 kronor för hustru eller husföreståndarinna och med 120 kronor för varje barn;

från 2,000 till och med 3,000 kronor: med 180 kronor för hustru eller husföreståndarinna och med 90 kronor för varje barn; samt

från 3,000 till och med 6,000 kronor: med 120 kronor för hustru eller husföreståndarinna och med 60 kronor för varje barn.

Mom. 3. I § 4 angiven befattningshavare, vilken under år 1918 enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt haft att erlägga skatt för beräknat belopp av mera än 6,000 kronor (äkta makars taxeringar sammanräknade) äger icke tillgodonjuta krigstidshjälp.

§ 6.

Till befattningshavare, som under hela eller någon del av ecklesiastikåret samtidigt åtnjuter lön, arvode eller annan i § 3 mom. 1 omförd gottgörelse för två eller flera befattningar av i § 1 angiven beskaffenhet, utgår

för ifrågavarande tid krigstidstillägg och krigstidshjälp för endast en av befattningarna, nämligen den, som medför högsta avlöningen, eller därest avlöningsförmånerna äro lika, för den befattning, till vilken han först erhållit befordran eller förordnande.

Till adjunkt i egentlig bemärkelse, vilken tjänstgör såsom biträde vid eller uppehåller två ordinarie tjänstebefattningar, utgår dock procentuellt krigstidstillägg — förutom å den i § 3, mom. 1, 3) omförmälda förhöjningen i adjunktsarvodet — å det sammanlagda vikariearvodet.

§ 7.

I § 1 angiven prästerlig befattningshavare, som under hela eller någon del av ecklesiastikåret samtidigt innehar annan tjänst, vid vilken han är berättigad att av statsmedel uppbära krigstidstillägg och krigstidshjälp eller annan därmed jämförlig tillfällig löneförbättring, äger för ifrågavarande tid icke uppbära *dagtillägg* eller *krigstidshjälp* enligt denna kungörelse.

§ 8.

Sammanlagda beloppet krigstidstillägg och krigstidshjälp enligt denna kungörelse må icke utgöra mera än 11 kronor 65 öre för dag.

För i § 2 mom. 2 avsedd befattningshavare må sagda belopp dock uppgå till 14 kronor för dag.

§ 9.

Från åtnjutande av såväl krigstidstillägg som krigstidshjälp enligt i denna kungörelse angivna grunder undantagas kyrkoherdar i prebendepastorat.

§ 10.

Om befattningshavare under ecklesiastikåret avlidit, innan honom tillkommande, på tiden före dödsfallet belöpande krigstidsunderstöd till fullo utbetalts, övergår hans rätt härutinnan till stärbhuset.

Därest till krigstidsunderstöd berättigad befattningshavare, vars stärbhusdelägare äga rätt alt under löpande tjänstår uppbära de med befattningen förenade inkomsterna, under ecklesiastikåret avlider, är stärbhuset berättigat att uppbära jämväl det krigstidsunderstöd, som, därest befattningshavaren levat, skolat tillkomma honom för återstoden av ecklesiastikåret.

Uppbäras under ecklesiastikåret inkomsterna vid en prästerlig tjänst av befattningshavarens nådårsberättigade stärbhusdelägare, äga dessa uppbära även det krigstidstillägg, som skulle hava tillkommit befattningshavaren, därest han levat.

Föreskrifter beträffande utbetalning av krigstidsunderstöd.

1. *Krigstidsunderstöd till kyrkoherdar, komministrar och ständiga adjunkter.*

§ 11.

Krigstidsunderstöd åt kyrkoherdar och komministrar samt sådana adjunkter, varom i 14 § 3 mom. av lagen om reglering av prästerskapets avlöning förmåles, gäldas av vederbörande pastorat med samma medel och i enahanda ordning, som om lön till kyrkoherde och komminister är stadgat.

§ 12.

Storleken av det belopp, vilket såsom krigstidstillägg tillkommer i § 11 omförmäld befattningshavare beräknas och fastställs efter ecklesiastikårets ingång, så snart ske kan, av domkapitlet.

§ 13.

I § 11 omförmäld befattningshavare, som anser sig berättigad till krigstidshjälp, bör före den . . . . . till domkapitlet ingiva ansökning om dylik hjälp. Denna ansökning, som skall vara upprättad i enlighet med bifogade formulär, skall innehålla uppgift, huruvida sökanden vid ingången av ecklesiastikåret 1919—1920 var gift, ogift eller änkling samt angående antalet av de barn under 15 års ålder, gent emot vilka han den 1 maj 1919 var försörjningspliktig eller vilka han nämnda dag på grund av frivilligt åtagande helt underhöll. Ansökningen skall vara åttöljd av intyg från vederbörande förrättare av debitering av inkomst- och förmögenhetsskatt eller annan behörig myndighet angående det beräknade belopp, för vilket sökanden eller, där han är gift, sökanden och hans hustru tillhoppa haft att under år 1918 erlægga dylik skatt.

Här ovan omförmäلت intyg angående sökandes beräknade inkomstbelopp skall lämnas utan avgift.

Storleken av det belopp, vilket såsom krigstidshjälp tillkommer en var därtill berättigad sökande, beräknas och fastställs, så snart efter ansökningens ingivande ske kan, av domkapitlet.

§ 14.

Sedan de belopp, vilka såsom krigstidstillägg och krigstidshjälp skola utgå till olika befattningshavare, blivit fastställda, skall domkapitlet översända upp-

gift å samma belopp dels till kyrkorådet i vederbörande pastorat, dels ock till länsstyrelsen i det län, där pastoratet är be'äget.

Uti ifrågavarande uppgifter till länsstyrelsen skall domkapitlet tillika för en var befattningshavare angiva beloppen av de avlöningsförmåner av olika slag, å vilka det procentuella krigstidstillägget beräknats, samt sådana omständigheter, vilka eljest äro av beskaffenhet att inverka på tilläggsbeloppets storlek. Vid sagda uppgifter skola jämväl fogas de ingivna ansökningarna om krigstidshjälp ävensom övriga handlingar, vilka kunna ligga till grund för domkapitlets beslut angående dylik hjälp.

§ 15.

Därest ett pastorat på grund av det krigstidsunderstöd, som jämlikt domkapitlets beslut tillkommer pastoratets prästerskap, behöver i större omfattning än som annars skulle hava ägt rum *antingen* använda avlöningsmedel, å vilka uppkommande överskott skall enligt 3 § 5 mom. i lagen om kyrkofond ingå till nämnda fond, *eller* taga i anspråk skogsförsäljningsmedel, vilka utgöra avlöningstillgång i pastoratet enligt 19 § 4 mom. i lagen om reglering av prästerskapets avlöning, *eller* göra anspråk på sådan ersättning för församlingsavgifter, vilken utgår jämlikt 21 § i sistnämnda lag, skall vederbörande kyrkoråd, så snart ske kan, upprätta och till kontraktsprosten för granskning i två exemplar översända särskild uppgift av beskaffenhet, som omförmäles i kungörelsen den 24 juli 1914 angående utbetalning från kyrkofonden av vissa anslag till prästerskapets avlöning och redovisning av vissa för prästerskapets avlöning avsedda medel, som uppbäras av vederbörande kyrkoråd. Inkommen uppgift skall utan dröjsmål granskas av kontraktsprosten. I övrigt lända de i berörda kungörelse under B. 6 meddelade bestämmelserna i tillämpliga delar till efterrättelse.

§ 16.

Krigstidstillägg och krigstidshjälp utbetalas av kyrkorådet kvartalsvis i sammanhang med utbetalning av lön eller arvode.

II. *Krigstidsunderstöd till andra extra ordinarie präster än ständiga adjunkter.*

§ 17.

Krigstidsunderstöd till andra i § 1 omförmälda extra ordinarie präster än ständiga adjunkter utgår ur kyrkofonden.

§ 18.

Storleken av det belopp, vilket såsom krigstidstillägg tillkommer i § 17 omfördäld befattningshavare, beräknas och fastställes för varje kvartal av domkapitlet.

§ 19.

Befattningshavare, som anser sig berättigad till krigstidshjälp, bör före den . . . . till domkapitlet ingiva ansökning om dylik hjälp. Denna ansökning, vilken skall vara upprättad i enlighet med bifogade formulär, skall innehålla sådan uppgift och vara åtföljd av sådant intyg, varom i § 13 förmåles.

Storleken av det belopp, vilket såsom krigstidshjälp tillkommer en var därtill berättigad sökande, beräknas och fastställes, så snart efter ansökningens ingivande ske kan, av domkapitlet.

§ 20.

Sedan de belopp, vilka såsom krigstidstillägg och krigstidshjälp skola utgå till olika befattningshavare, blivit fastställda, skall domkapitlet hos länsstyrelsen i det län, inom vilket befattningshavaren tjänstgör, göra framställning om beloppens utbetalning. Denna framställning skall vara åtföljd av förteckning å befattningshavarna, upptagande för en var namn och adress jämte de belopp, som tillkomma honom såsom krigstidstillägg och krigstidshjälp. Å förteckningen skola tillika för en var angivas beloppen av de avlöningsförmåner av olika slag, å vilka procentuellt krigstidstillägg beräknats, samt sådana omständigheter, vilka eljest äro av beskaffenhet att inverka på tilläggsbeloppets storlek. De ingivna ansökningarna om krigstidshjälp ävensom övriga handlingar, vilka kunna ligga till grund för domkapitlets beslut angående dylik hjälp, skola samtidigt med framställningen om beloppens utbetalning överlämnas till länsstyrelsen för att bifogas anordningen å medlen.

De av domkapitlet fastställda beloppen anordnas å kyrkofonden och utbetalas i den för dylika medelsutbetalningar stadgade ordnirg.

Krigstidstillägg och krigstidshjälp utbetalas kvartalsvis i sammanhang med utbetalning av adjunktsarvodet.

§ 21.

Vad i det föregående är sagt om domkapitel gäller även om Stockholms stads konsistorium, dock att konsistoriet skall till statskontoret lämna uppgift å de fastställda understödsbeloppen eller göra framställning om deras utbetalning.

*Bilaga.***Formulär.****Ansökning om krigstidshjälp.**

Till domkapitlet i .....

Under återopande av nedanstående intyg får undertecknad, som den 1 maj 1919 innehade anställning såsom .....

..... härmed anhålla om utbekommande av krigstidshjälp enligt kungl. kungörelsen den ..... 1919.

Den 1 maj 1919 var jag gift — ogift — änklings — hade husföreståndarinnna hos mig anställd. Nämnda dag var jag försörjningspliktig gent emot ..... barn under 15 års ålder, varjämte jag vid samma tidpunkt på grund av frivilligt åtagande *helt* underhöll ..... barn under 15 års ålder.

..... den ..... 1919.

Intyg.

Att sökanden haft att under år 1918 erlægga inkomst och förmögenhetsskatt för ett beräknat belopp av ..... kronor, äkta makars taxeringar sammanräknade, intygas.

..... den ..... 1919.

Förslag

till kungörelse om krigstidstillägg under ecklesiastikåret 1919—1920 åt innehavare av prästerliga emeritilöner.

§ 1.

Extra ordinarie prästman, vilken under ecklesiastikåret 1919—1920 är berättigad att uppbära emeritilön, utgående enligt lagen om emeritilöner för präster den 9 december 1910, äger för sagda ecklesiastikår bekomma krigstidstillägg,

därest han först den 1 maj 1919 blir berättigad till emeritilön, med 1,365 kronor, men

därest han från tidigare dag varit berättigad till dylik lön med 1,715 kronor.

§ 2.

Krigstidstillägg får tillgodonjutas för samma tid, för vilken emeritilön utgår.

§ 3.

Om innehavare av emeritilön under ecklesiastikåret avlidit, innan honom tillkommande krigstidstillägg till fullo utbetalts, övergår hans rätt härutinnan till stärbhuset.

§ 4.

Krigstidstillägget, vilket utgår ur kyrkofonden, skall utbetalas av statskontoret kvartalsvis i samband med utbetalningen av emeritilön.